

**Інформаційно-методичний збірник рішень Європейського суду з прав людини,
щодо яких до Національної школи суддів України надходили звернення
Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини
у 2015-2016 роках**

Грудень 2016 року

Інформаційно-методичний збірник підготовлений за результатами опрацювання рішень Європейського суду з прав людини, щодо яких до Національної школи суддів України надходили звернення Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини. Видання підготовлено у формі таблиці, яка вміщує 50 рішень ЄСПЛ, та міститься інформацію щодо назви рішення Європейського суду з прав людини (українською та англійськими мовами), дати його прийняття, номеру заяви, порушених статей Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та витяги з рішень ЄСПЛ, зокрема, ті пункти рішень, на які звертав увагу Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини у листах-зверненнях або короткий опис суті визнаного Європейським судом порушень Конвенції. Рішення ЄСПЛ у інформаційно-методичному збірнику розміщені у порядку хронологічному порядку надходження звернень Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини, починаючи від першого звернення.

Інформація у виданні підготовлена станом на грудень 2016 року.

Інформаційно-методичний збірник рішень Європейського суду з прав людини призначений для суддів, суддів-викладачів, кандидатів на посаду судді та всіх осіб, хто зацікавлений у вивченні практики ЄСПЛ та положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Укладачі:

Фулей Т.І., к.ю.н., начальник відділу науково-методичного забезпечення підготовки суддівського корпусу Національної школи суддів України

Кучів О.М., провідний науковий співробітник відділу науково-методичного забезпечення підготовки суддівського корпусу Національної школи суддів України

Схвалено Науково-методичною радою Національної школи суддів України (протокол № 5 від 20 грудня 2016 року).

	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви ¹	Швидка проти України (<i>Shvydka v. Ukraine</i>), 30 жовтня 2014 р., заява № 17888/12
	Порушенні статті ЄКПЛ	стаття 10, стаття 2 Протоколу № 7
1.	Витяги з рішення	<p>38. Зважаючи на поведінку заявниці та її контекст, Суд погоджується із тим, що своїм вчинком [заявниця відірвала стрічку від вінка, покладеного Президентом України до пам'ятника відомому українському поетові у День незалежності України] вона прагнула поширити серед людей навколо неї певні ідеї щодо Президента. Тому цей вчинок можна вважати формою вираження політичних поглядів. Відповідно, Суд вважає, що застосування до заявниці за цей вчинок стягнення у вигляді десятиденного адміністративного арешту становило втручання у її право на свободу вираження поглядів.</p> <p>39. ... Суд пам'ятає про доволі загальне юридичне визначення «дрібного хуліганства», тлумачення та практичне застосування якого можуть у певних випадках бути предметом зловживання. У цій справі заявниця вдалася до провокативного жесту, який міг занепокоїти або образити деяких з багатьох людей, які були його свідками. Зважаючи на поведінку заявниці та її кваліфікацію національними судами, Суд погоджується з тим, що застосовне національне законодавство відповідало вимозі щодо передбачуваності. Суд доходить висновку, що визнання заявниці винною у дрібному хуліганстві та застосування до неї стягнення, передбаченого відповідним положенням, відповідало вимозі щодо законності.</p> <p>40. Зважаючи на вищезазначені зауваження, Суд також доходить висновку, що застосований до заявниці захід переслідував легітимну мету захисту громадського порядку та прав інших громадян. Залишається встановити, чи був цей захід «необхідним у демократичному суспільстві» для досягнення цієї мети.</p> <p>41. Як зазначено у Кодексі України про адміністративні правопорушення та у подальших роз'ясненнях Пленуму Верховного Суду України, адміністративні правопорушення (тобто незначні правопорушення за законодавством України) караються арештом лише у виключних випадках (див. пункти 16 та 18). Проте національні суди застосували до заявниці, шістдесятитрьохрічної жінки, без судимостей, найбільш суворе покарання за правопорушення, яке не призвело до жодного насильства або загрози. Вчиняючи так, суд посилався на відмову заявниці визнавати свою провину, таким чином накладаючи на неї стягнення за небажання змінити свої політичні погляди. Суд не вбачає цьому жодного виправдання і вважає захід непропорційним переслідуваній меті.</p> <p>[...]</p> <p>53. ... Суд зазначає, що апеляційна скарга заявниці на постанову від 30 серпня 2011 року, подана того ж дня, не зупиняла виконання судового рішення, а накладене стягнення було застосовано невідкладно.</p>

¹ З офіційними перекладами більшості рішень ЄСПЛ можна ознайомитися на офіційному веб-сайті Міністерства юстиції України за адресою: <http://old.minjust.gov.ua/9329> або у базі даних ЄСПЛ HUDOC (тексти рішень англійською мовою) за адресою: <http://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22documentcollectionid%22:%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22DECISIONS%22}}>.

		<p>Це було зроблено відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення, яким передбачено невідкладне виконання постанови лише, якщо вона стосується позбавлення волі (за винятком ще одного положення, яке не стосується питання, про яке йдеться) (див. пункт 16). Якщо б покарання було іншим, рішення суду першої інстанції набрало б законної сили лише за відсутності апеляційної скарги упродовж встановленого законодавством строку або якщо б апеляційний суд залишив його без змін. Проте у цій справі перегляд судом апеляційної інстанції відбувся після того, як заявниця відбула у повному обсязі призначене судом першої інстанції покарання. Суд вважає незрозумілим, як такий перегляд на цій стадії міг ефективно виправити недоліки рішення суду нижчої інстанції.</p> <p>54. Суд не оминає увагою той факт, що якби апеляційний суд скасував постанову суду першої інстанції, то заявниця могла вимагати на цій підставі виплати їй відшкодування як матеріальної, так і моральної шкоди (див. пункт 19). Проте такий ретроспективний та виключно компенсаторний засіб юридичного захисту не можна вважати заміною права на перегляд, закріпленого у статті 2 Протоколу № 7. Інше рішення суперечитиме усталеному принципіві практики Суду, згідно з яким Конвенція покликана гарантувати не якісь теоретичні або ілюзорні права, а права, які є ефективними на практиці (див., <i>mutatis mutandis</i>, вищезазначене рішення у справі «Ейрі проти Ірландії» (<i>Airey v. Ireland</i>), п. 24, та рішення у справі «Гарсія Манібардо проти Іспанії» (<i>García Manibardo v. Spain</i>), заява № 38695/97, п. 43, ECHR 2000-II).</p> <p>Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини звернув увагу на те, що характер порушень, констатованих ЄСПЛ у справі «Швидка проти України», заходами загального характеру для виконання цього рішення є, зокрема, вдосконалення судової практики з метою забезпечення здійснення судами належної оцінки необхідності застосування до особи, чії дії кваліфіковані як дрібне хуліганство, адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту.</p> <p>Постанова Пленуму ВСУ від 22.12.2006 р. «Про судову практику справах про хуліганство».</p>
2.	<p>Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви</p> <p>Порушенні статті ЄКПЛ</p> <p>Витяги з рішення</p>	<p>Мамчур проти України (<i>Mamchur v. Ukraine</i>), рішення у справі від 16 липня 2015 р., заява № 10383/09</p> <p>Стаття 8</p> <p>У цій справі ЄСПЛ встановив, що було порушення статті 8 Конвенції з огляду на невжиття органами влади жодного суттєвого заходу для забезпечення заявникові доступу до його дитини та його можливості взяти участь у її вихованні (пп. 63-87 рішення). Встановлення опіки над дитиною становило втручання у право заявника за статтею 8 Конвенції та було здійснено не на основі всебічної та професійної оцінки повної сімейної ситуації та тих факторів, що стосуються інтересів заявника, що становить порушення статті 8 ЄКПЛ (пп. 88-113 рішення).</p>

3.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	А. В. проти України (<i>A.V. v. Ukraine</i>), рішення у справі від 29 січня 2015 р., заява № 65032/09
	Порушенні статті ЄКПЛ	Пункт 1 і підпункт «с» пункту 3 статті 6
	Витяги з рішення	<p>У рішенні Європейський суд зазначив, що у цій справі заявник за відсутності захисника надав визнавальні покази щодо обставин придбання наркотичних речовин, і ці покази в подальшому було використано для його засудження.</p> <p>59. З матеріалів справи випливає, і сторони цього не заперечують, що 29 грудня 2006 року працівники міліції доправили заявника до районного управління міліції за підозрою у вчиненні правопорушення, пов'язаного з порушенням правил обігу наркотичних засобів. Дії заявника спочатку було кваліфіковано як адміністративне правопорушення. Незважаючи на те, чи була така початкова кваліфікація виправданою, чи ні, Суд зазначає, що провадження у справі про адміністративне правопорушення передбачало в якості можливого покарання адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб. З огляду на характер та тяжкість покарання Суд вважає, що дане провадження підпадає під сферу застосування статті 6 Конвенції (див. рішення у справах «Галстян проти Вірменії» (<i>Galstyan v. Armenia</i>), заява № 26986/03, пп. 58-60, від 15 листопада 2007 року, та «Лучанінова проти України» (<i>Luchaninova v. Ukraine</i>), заява № 16347/02, п. 39, від 9 червня 2011 року). Крім того, ніщо не вказує на те, що за обставин цієї справи мають застосовуватися будь-які винятки з конкретної вимоги статті 6 Конвенції щодо забезпечення доступу до захисника, починаючи з першого допиту. Процесуальні заходи, вжиті на початку провадження у справі про адміністративне правопорушення, спричинили серйозні наслідки для заявника, особливо з огляду на покарання за адміністративне правопорушення, передбачене у вигляді адміністративного арешту. Крім того, з огляду на конкретний зв'язок між двома провадженнями на національному рівні важливість первинних слідчих дій не можна недооцінювати. Відмінність між початковими обвинуваченнями у вчиненні адміністративного правопорушення та подальшими обвинуваченнями у вчиненні злочину по суті полягала у кількості наркотичних засобів, яка спочатку могла бути неочевидною, а визнавальні покази заявника, отримані для пред'явлення обвинувачення у вчиненні адміністративного правопорушення, могли бути і фактично були повністю застосованими для подальшого притягнення до кримінальної відповідальності, яка передбачала більш серйозне покарання.</p> <p>60. Відповідно заявник мав право на доступ до захисника під час допиту 29 грудня 2006 року з приводу обставин придбання ним наркотичних засобів. Існування цього права, встановленого Конвенцією, не залежало від того, чи подав заявник клопотання про надання йому юридичної допомоги. Проте заявник міг відмовитися від зазначеного права, оскільки стаття 6 Конвенції не забороняє особі за власним бажанням відмовитися від права на гарантію справедливого суду (див. рішення від 9 червня 2009 року у справі «Стжалковський проти Польщі» (<i>Strzalkowski v. Poland</i>), заява № 31509/02, п. 42). Проте відмова від цього права повинна, серед іншого, надаватися у недвозначний спосіб та супроводжуватися мінімальними гарантіями, співмірними з її важливістю (див. рішення у справі</p>

		<p>«Сейдович проти Італії» (Sejdovic v. Italy) [ВП], заява № 56581/00, п. 86, ECHR 2006-II). Необхідні гарантії права на юридичну допомогу, окрім іншого, опосередковано закріплюють обов'язок органів влади встановити, що особа не бажала скористатися цим правом у конкретний проміжок часу (див. рішення від 15 листопада 2012 року у справі «Єрохіна проти України» (Yerokhina v. Ukraine), заява № 12167/04, п. 68).</p> <p>61. З фактів випливає, і сторони погоджуються, що 29 грудня 2006 року, коли заявник вперше надав визнавальні покази, він не мав доступу до захисника. Немає жодних свідчень того, що заявник відмовився від свого права на захисника, і питання щодо можливої відмови не було предметом розгляду Суду.</p> <p>(b) виправдання обмеження</p> <p>62. Отже, питання полягає у тому, чи була відсутність захисника виправданою. З огляду на факти, Суд не вбачає жодної вагомої підстави обмеження права заявника на захисника на час подій.</p> <p>63. Крім того, Суд вважає, що таке обмеження порушило право заявника на захист. Суд першої інстанції залишив без задоволення клопотання заявника про вилучення його визнавальних показів з матеріалів справи (див. пункт 30). Той факт, що суд згодом при обґрунтуванні вини заявника не зробив прямого посилання на ці визнавальні покази, не є вирішальним (див. рішення від 15 листопада 2012 року у справі «Хайров проти України» (Khayrov v. Ukraine), заява № 19157/06, п. 78). Так, апеляційний суд пізніше, залишаючи вирок суду першої інстанції без змін, прямо послався на визнавальні покази заявника від 29 грудня 2006 року. Верховний Суд України, відхиляючи касаційну скаргу заявника, також посилався на його первинні визнавальні покази.</p>
4.	<p>Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви</p>	<p>Чопенко проти України (<i>Chopenko v. Ukraine</i>), рішення у справі від 15 січня 2015 р., заява № 17735/06</p>
	<p>Порушенні статті ЄКПЛ</p>	<p>Пункт 1 статті 6 у поєднанні з підпунктом «с» пунктом 3 статті 6</p>
	<p>Витяги з рішення</p>	<p>72. ... Суд доходить висновку, що відмова Верховного Суду України у задоволенні клопотання заявника про виклик його на засідання суду касаційної інстанції для дачі пояснень призвела до непропорційного обмеження його права на захист, а з огляду на присутність представника прокуратури – до порушення принципу рівності сторін. Отже, вона не відповідала гарантіям справедливого суду, закріпленим у пункті 1 та підпункті «с» пункту 3 статті 6 Конвенції.</p> <p>Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини зазначив, що виходячи із висновків ЄСПЛ, додатковим заходом індивідуального характеру у цій справі є забезпечення перегляду рішень національних судів у справі заявника на підставі встановлення Європейським судом порушень Україною положень Конвенції при вирішенні справи судом.</p>

5.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Яременко проти України (№ 2)² (<i>Yaremenko v. Ukraine</i>) (no. 2), рішення у справі від 30 квітня 2015 р., заява № 66338/09
	Порушенні статті ЄКПЛ	Пункти 1 та 3 статті 6
	Витяги з рішення	<p>64. Суд зазначає, що більшість доводів сторін щодо суті справи стосуються питань про те чи можна вважати розгляд Верховним Судом України справи заявника новим судовим розглядом, та якщо це так, то чи відповідав такий новий судовий розгляд вимогам статті 6 Конвенції. Суд вже дійшов висновку, що розгляд справи Верховним Судом України у порядку виключного провадження стосувався встановлення вини заявника у вчиненні кримінального правопорушення у розумінні статті 6 Конвенції і призвів до повторної оцінки фактів справи, а у підсумку - до нового рішення у справі (див. пункт 56 рішення). ...</p> <p>[...]</p> <p>66. ... Верховний Суд України виключив тільки частину доказів, які, як встановлено, було отримано у порушення прав, гарантованих Конвенцією. Верховний Суд України, задовольнивши подання прокурора (див. пункт 30), вирішив, що первинні визнавальні покази заявника були єдиним порушенням у кримінальній справі щодо нього та що виключення цих доказів не вплине на переконливість решти доказів у справі. На думку Суду, це останнє питання саме по собі вимагає ретельного розгляду доказів у цій справі в межах повного нового розгляду, а не в рамках дуже обмеженого перегляду, здійсненого Верховним Судом України. Суд доходить висновку, що нове рішення, ухвалене у справі заявника переважною мірою знову ґрунтувалося на тих самих доказах, отриманих у порушення процесуальних прав заявника, та при цьому існували серйозні твердження, які органи влади так і не спростували, що усі визнавальні покази було отримано під примусом, а отже вони були «плодом отруйного дерева» (див., <i>mutatis mutandis</i>, рішення у справі «Гефген проти Німеччини» (<i>Gafgen v. Germany</i>) [ВП] заява № 22978/05, п. 168, ECHR 2010). Зокрема, як заявник, так і інший підсудний заперечували свою причетність до вчинення злочину 1998 року та скаржились що визнали свою вину під примусом. Виключення первинних визнавальних показань заявника з переліку доказів істотно підірвало аргумент Верховного Суду України стосовно того, що його визнавальні покази та визнавальні покази іншого підсудного були послідовними і підтверджували одне одного. Більше того, обидва підсудних під час судового розгляду відмовилися від усіх своїх визнавальних показів. Решта доводів, наведених Верховним Судом України на підтвердження обвинувального вироку щодо заявника, зокрема ґрунтувались на результатах судових експертиз та єдиному речовому доказі (кейсі з ключами), посилення на які, як видається, не було вирішальним для результату провадження. Отже, визнання Верховним Судом України заявника винним здебільшого ґрунтувалось на використанні доказів, отриманих у порушення Конвенції, як було встановлено у попередньому рішенні у справі «Яременко проти України» (<i>Yaremenko v. Ukraine</i>).</p>

² Див. також рішення у справі «Яременко проти України» від 12 червня 2008 року, заява № 32092/02

		<p>67. Зважаючи на зазначені вище міркування, Суд вважає, що під час провадження з перегляду справи заявника Верховний Суд України лише закріпив порушення права заявника на справедливий судовий розгляд, його права на захист, права на мовчання та права не свідчити проти себе.</p>
6.	<p>Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви</p>	<p>Барішевський проти України (<i>Baryshevskyy v. Ukraine</i>), рішення у справі від 26 лютого 2015 р., заява № 71660/11</p>
	<p>Порушенні статті ЄКПЛ</p>	<p>Пункти 3 та 4 статті 5, пункт 1 статті 6</p>
	<p>Витяги з рішення</p>	<p>66. Суд зазначає, що заявник безперервно перебував під вартою після затримання 9 січня 2009 року і до визнання його винним 29 вересня 2011 року. Вираховуючи із загального строку тримання заявника під вартою періоди, коли він знаходився під вартою після його засудження у розумінні підпункту «а» пункту 1 статті 5 Конвенції, період, який слід брати до уваги, становить два роки та двадцять один день ...</p> <p>67. Протягом цього періоду національні суди неодноразово розглядали питання зміни заявникові запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Проте вони, використовуючи шаблонні формулювання та не розглядаючи окремі факти справи заявника, не проаналізували детально його становища. Більше того, у своїх ухвалах від 18 травня 2010 року, 25 листопада 2010 року та 17 травня 2011 року апеляційний суд взагалі не навів жодних підстав, навіть шаблонних, для продовження строків тримання заявника під вартою.</p> <p>68. Суд постановив, що коли національні суди продовжують застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, щоразу використовуючи схожі, якщо не сказати шаблонні, формулювання, не продемонструвавши, що вони насправді зважають на плин часу, тоді порушуються вимоги пункту 3 статті 5 Конвенції (див. рішення у справах «Мансур проти Туреччини» (<i>Mansur v. Turkey</i>), від 8 червня 1995 року, п. 55, Series A № 319 В; «Свіпта проти Латвії» (<i>Svipsta v. Latvia</i>), заява № 66820/01, п. 109, від 9 березня 2006 року; та «Тірон проти Румунії» (<i>Tiron v. Romania</i>), заява № 17689/03, п. 39, від 7 липня 2009 року).</p> <p>69. Суд часто констатує порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у справах щодо України у зв'язку з тим, що навіть коли йдеться про тривалі строки тримання під вартою, національні суди часто обґрунтовують продовження строку тримання заявника під вартою однаковими підставами протягом всього періоду ув'язнення, якщо взагалі це роблять (див., наприклад, рішення у справах «Єлоєв проти України» (<i>Yeloyev v. Ukraine</i>), заява № 17283/02, пп. 59-61, від 6 листопада 2008 року, «Харченко проти України» (<i>Kharchenko v. Ukraine</i>), заява № 40107/02, пп. 80-81 та 99, від 10 лютого 2011 року; та «Герашенко проти України» (<i>Gerashchenko v. Ukraine</i>), заява № 20602/05, п. 103, від 7 листопада 2013 року).</p> <p>70. У цій справі серйозність пред'явлених заявникові обвинувачень і ризик його втечі або рецидиву злочинної діяльності було наведено у першій постанові про взяття його під варту. Це обґрунтування не змінилося з плином часу. На жодній із стадій національні суди не розглядали будь-які інші запобіжні</p>

		<p>заходи в якості альтернативи триманню під вартою.</p> <p>[..]</p> <p>85. Суд зазначає, що справа щодо заявника тричі поверталася на новий розгляд [станом 31 березня 2014 року, тобто станом на дату подання зауважень Уряду, провадження ще тривало. Таким чином, до зазначеної дати провадження тривало п'ять років та два місяці]. Крім того, у своїй окремій ухвалі від 17 травня 2011 року апеляційний суд наголосив, що ці неодноразові повернення справи мали місце через систематичне невиправлення судом першої інстанції помилок, встановлених апеляційним судом. Хоча Суд не може аналізувати якість розгляду справ національними судами, він вважає, що, оскільки зазвичай справи направляються на новий розгляд внаслідок помилок, допущених судами нижчих інстанцій, повторювані повернення справи на новий розгляд в межах одного провадження вказують на серйозні недоліки судової системи (див. рішення від 25 листопада 2003 року у справі «В'єрцішевська проти Польщі» (<i>Wierciszewska v. Poland</i>), заява № 41431/98, п. 46).</p> <p>86. Суд неодноразово встановлював порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у справах, які порушували питання, подібні до тих, що розглядаються у цій справі (див. рішення у справах «Баглай проти України» (<i>Baglay v. Ukraine</i>), заява № 22431/02, п. 31, від 8 листопада 2005 року; «Вергельський проти України» (<i>Vergelskyu v. Ukraine</i>), заява № 19312/06, пп. 115 та 119, від 12 березня 2009 року; «Кир'яков проти України» (<i>Kiryakov v. Ukraine</i>), заява № 26124/03, пп. 62 та 64, від 12 січня 2012 року; та «Осаковський проти України» (<i>Osakovskiy v. Ukraine</i>), заява № 13406/06, п. 103, від 17 липня 2014 року).</p> <p>87. Розглянувши усі надані йому документи, Суд вважає, що Уряд не навів жодного факту або аргументу, здатних переконати Суд дійти у цій справі іншого висновку.</p>
7.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Хомулло проти України (<i>Khomullo v. Ukraine</i>), рішення у справі від 27 листопада 2014 р., заява № 47593/10
	Порушенні статті ЄКПЛ	Пункти 1 та 4 статті 5
	Витяги з рішення	У цій справі Європейський суд, серед іншого, дійшов висновку, що національні суди застосували до заявника екстрадиційний арешт в порушення положень національного законодавства, а також не забезпечили ретельного розгляду скарг заявника про неправомірність застосування до нього екстрадиційного арешту.
8.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Малик проти України (<i>Malyk v. Ukraine</i>), рішення у справі від 29 січня 2015 р., заява № 37198/10
	Порушенні статті ЄКПЛ	Підпункт «с» пункту 1 та пункт 4 статті 5
	Витяги з рішення	28. Проте згодом суди переглянули наявні покази свідків та встановили, що насправді слідчий мав підстави вважати, що свідки вказали на заявника як на особу, яка вчинила стверджувані злочини. Проте ані слідчий у своєму протоколі затримання підозрюваного, ані національні суди, які переглядали

		<p>постанову слідчого, не навели причин, які б вказували на те, що попереднє затримання заявника як тимчасовий запобіжний захід у розумінні статті 149 КПК було необхідною процесуальною дією, спрямованою на запобігання певним ризикам для провадження. Національні органи влади не встановили та не обґрунтували жодної конкретної мети застосування запобіжного заходу згідно з національним законодавством. У зв'язку з цим Суд зазначає, що 7 грудня 2009 року слідчий звільнив заявника з-під варти після того, як встановив відсутність будь-яких даних, які б вказували на те, що він ухилятиметься від слідства і суду та перешкоджатиме розслідуванню. Також слід відмітити, що таке рішення було прийнято з належним урахуванням особистого та сімейного стану заявника.</p> <p>29. Зважаючи на вищенаведене, Суд вважає, що тримання заявника під вартою на підставі постанови слідчого від 27 листопада 2009 року не відповідало вимогам підпункту «с» пункту 1 статті 5 Конвенції. Отже, було порушення підпункту «с» пункту 1 статті 5 Конвенції.</p> <p>[...]</p> <p>37. У цій справі заявник подав свою скаргу наступного дня після його затримання, а саме 28 листопада 2009 року, вказавши підстави через які його затримання та тримання під вартою слід було визнати незаконними. Згідно зі статтею 106 КПК його скарга мала бути невідкладно надіслана до відповідного суду та мала бути розглянута суддею разом з поданням слідчого про обрання заявнику запобіжного заходу у вигляді взяття під варту. Проте на час судового засідання 30 листопада 2009 року районний суд не виніс рішення щодо того, чи було затримання заявника та тримання його під вартою законним. Суд також не ухвалив чіткого рішення щодо подання слідчого. Замість того суд продовжив тримання заявника під вартою до десяти діб, обґрунтовуючи це тим, що слідчий мав надати додаткові відомості щодо особи заявника, його сімейного стану та способу життя. Суд не вбачає жодних виправдань нерозгляду скарги заявника того дня. Більше того, коли заявника звільнили 7 грудня 2009 року, його скаргу все ще не було розглянуто.</p> <p>38. Зважаючи на обставини справи, Суд вважає, що спосіб, у який національні суди розглядали скаргу заявника щодо законності його затримання та тримання під вартою, не відповідав вимозі пункту 4 статті 5 Конвенції щодо розгляду «без зволікання».</p>
9.	<p>Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви</p> <p>Порушенні статті ЄКПЛ</p> <p>Витяги з рішення</p>	<p>Котій проти України (<i>Kotiy v. Ukraine</i>), рішення у справі від 5 березня 2015 р., заява № 28718/09</p> <p>Пункти 1 та 5 статті 5, стаття 8</p> <p>46. Більше того, ані слідчий у протоколі затримання, ані районний суд при розгляді відповідного питання 17 листопада 2008 року не навели підстав, які б пояснювали, чому досудове тримання заявника під вартою в якості тимчасового запобіжного заходу у розумінні статті 149 КПК було необхідною процесуальною дією, спрямованою на запобігання певним ризикам у провадженні. Національні органи влади не довели, що для застосування запобіжних заходів існували будь-які підстави, наведені у національному законодавстві. У зв'язку з цим Суд не вважає, що затримання заявника могло бути</p>

виправдане оголошенням його у розшук, оскільки немає жодних доказів того, що він переховувався. Навпаки, видається, що заявник відкрито здійснював підприємницьку діяльність у Німеччині та Україні, до свого затримання протягом кількох років проживав у Німеччині і підтримував зв'язок з органами влади, зокрема органами міліції України, які мали знати, що він проживає у Німеччині, як і з листів заявника (див. пункт 8), так і з наявних у матеріалах кримінальної справи документів (див. пункт 9). За цих обставин оголошення заявника у розшук, що призвело до проведення оперативно-розшукових заходів щодо заявника на території України, було марним заходом і не становило належну підставу для тримання заявника під вартою. Суд також зазначає, що 7 грудня 2009 року районний суд звільнив заявника з-під варти саме з огляду на відсутність доказів того, що заявник може ухилитися від слідства та суду, перешкоджати слідству або продовжувати будь-яку злочинну діяльність.

[...]

57. Заявник скаржився за статтею 8 Конвенції, що підписка про невіїзд та вилучення у нього закордонних паспортів становили незаконне та непропорційне втручання у його приватне та сімейне життя, яке значною частиною зосереджується в іншій країні. ...

[...]

63. Суд також зазначає, що починаючи з 2003 року і до свого прибуття в Україну у листопаді 2008 року заявник обіймав різні керівні посади у Німеччині і був інтегрованим у німецьке суспільство. Отже, встановлене обмеження перешкоджало йому продовжувати свою звичайну професійну діяльність та підтримувати зв'язки зі зв'язками з чайним колом своїх знайомих, що мало негативні наслідки для приватного життя заявника.

69. ... Суд зазначає, що зазначене втручання мало місце у зв'язку з відібранням від заявника підписки про невіїзд та вилученням його закордонних паспортів. Цих заходів було вжито слідчим під час кримінального провадження щодо заявника. Відповідно до положень статті 234 КПК [1960 року] дії слідчого можуть бути оскаржені прокурору або до суду. Суд не вважає, що скарга прокурору може забезпечити адекватні гарантії належного розгляду питання (див. рішення у справі «Меріт проти України» (Merit v. Ukraine), заява № 66561/01, пп. 62-63, від 30 березня 2004 року). Щодо судового засобу правового захисту, зазначеного у статті 234 КПК, дії слідчого можуть бути оскаржені до суду лише на етапі попереднього розгляду кримінальної справи або розгляду її по суті. Такий судовий розгляд був недоступним під час розслідування, а тому не міг забезпечити вчасне вирішення порушеного питання. Більше того, не видається, що під час розслідування, яке тривало понад три роки та сім місяців, заявникові було забезпечено інший судовий засіб правового захисту, за допомогою якого він міг би звернутися до суду за розглядом питання щодо законності та пропорційності оскаржуваного заходу або його скасування.

70. Тому Суд доходить висновку, що національне законодавство не забезпечило при застосуванні вищезазначених заходів достатніх гарантій від свавілля і воно не відповідає вимогам щодо якості законодавства у розумінні Конвенції. За цих обставин не можна стверджувати, що зазначене втручання

здійснювалося «згідно із законом», як цього вимагає пункт 2 статті 8 Конвенції.

71. На додаток до вищенаведених висновків Суд вважає за належне розглянути питання, чи відповідає втручання іншим вимогам пункту 2 статті 8 Конвенції. Суд погоджується, що втручання переслідувало ціль запобігання злочину у розумінні статті 8 Конвенції. Суд тепер оцінить, чи були оскаржувані заходи необхідними за обставин справи заявника.

72. Уряд стверджував, що застосування запобіжного заходу було виправдано тяжкістю пред'явлених заявнику обвинувачень і що підписка про невиїзд була менш обтяжливим заходом порівняно з іншими запобіжними заходами, передбаченими у кримінальному провадженні. Проте Суд зазначає, що обраний запобіжний захід зобов'язував заявника проживати за конкретною адресою в Україні і не передбачав можливості продовження проживання у Німеччині, де заявник здійснював свою професійну діяльність і куди він переїхав разом зі своєю родиною кількома роками раніше. Навіть нерегулярні поїздки за кордон були неможливими, оскільки закордонні паспорти заявника було вилучено. Відповідно за конкретних обставин справи підписка про невиїзд не була мінімально обтяжливим заходом, як про це стверджував Уряд, а насправді становила собою значне втручання у приватне та сімейне життя заявника. Той факт, що на час затримання заявник, як стверджувалося, тимчасово не працював, не пом'якшує втручання. Що стосується твердження Уряду про те, що родина заявника могла переїхати до України, щоб усунути накладене національними органами влади обмеження для сімейного життя, то Суд вважає, що, зважаючи на інші доступні запобіжні заходи та інтереси родини, переїзд родини заявника включно з дітьми не був би збалансованим рішенням. Разом з тим, національні органи влади не здійснили оцінку інших запобіжних заходів, передбачених у національному законодавстві і не пов'язаних з триманням під вартою (таких як, наприклад, застава), які були б менш негативними для приватного та сімейного життя заявника.

73. Той факт, що заявник не звертався до слідчого з проханням про надання дозволу залишити своє місце реєстрації та проживання або про повернення його паспортів, не видається істотним, оскільки таке звернення не можна вважати ефективним засобом правового захисту або методом розгляду скарги заявника по суті. Більше того, заявнику не можна дорікати за те, що він не порушив відповідне питання на національному рівні, враховуючи, що він, наприклад, оскаржував постанови про порушення щодо нього кримінальної справи і ці дії у разі успіху могли у кінцевому підсумку вирішити питання щодо оскаржуваних заходів.

74. Насамкінець, оцінюючи необхідність застосування запобіжних заходів у контексті їхньої тривалості, Суд бере до уваги твердження заявника про те, що з моменту надання ним підписки про невиїзд (24 листопада 2008 року) до моменту звернення із заявою до Суду (23 травня 2009 року) слідчий не викликав його для участі у жодній слідчій дії. Уряд не спростував це твердження.

75. З огляду на вищезазначені міркування Суд вважає, що, застосувавши до заявника запобіжні заходи, про які йдеться, національні органи влади не дотрималися справедливого балансу між правом заявника на повагу до його приватного та сімейного життя, з одного боку, і суспільним інтересом у

		забезпечення ефективного розслідування кримінальної справи, з іншого. 76. Суд доходить висновку, що було порушення статті 8 Конвенції у зв'язку з тим, що втручання у приватне та сімейне життя заявника не здійснювалося «згідно із законом» і не було «необхідним у демократичному суспільстві».
10.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Галь проти України (<i>Gal v. Ukraine</i>) , рішення у справі від 16 квітня 2015 р., заява № 6759/11
	Порушенні статті ЄКПЛ	Пункти 1 та 3 статті 5
	Витяги з рішення	У цій справі Європейський суд, розглянувши законність тримання заявника під вартою протягом окремих періодів, встановив ряд порушень статті 5 Конвенції, здебільшого у зв'язку з тим, що рішення суду стосовно провадження затримання або тримання заявника під вартою не містили належного обґрунтування та чітких строків застосування таких заходів, а також не забезпечили ретельний розгляд необхідності застосування відповідних заходів із врахуванням індивідуальних особливостей справи заявника.
11.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Руслан Яковенко проти України (<i>Ruslan Yakovenko v. Ukraine</i>) , рішення у справі від 4 червня 2015 р., заява № 5425/11
	Порушенні статті ЄКПЛ	Пункт 1 статті 5, стаття 2 Протоколу № 7 до Конвенції
	Витяги з рішення	54. Суд зазначає, що вирок від 12 липня 2010 року передбачав два окремих заходи, пов'язані з позбавленням заявника свободи: по-перше, покарання у вигляді позбавлення волі, і по-друге тримання заявника під вартою у вигляді запобіжного заходу до набрання вироком законної сили. Хоча призначене покарання мало закінчитися через три дні, другий зазначений захід повинен був тривати принаймні на дванадцять днів довше, зважаючи на п'ятнадцятиденний строк, відведений для подання апеляційної скарги. У разі подання апеляційної скарги тривалість тримання заявника під вартою була б ще довшою і залежала б від тривалості розгляду справи апеляційним судом. [...] 65. Суд погоджується з тим, що могли існувати певні міркування, які обумовлювали обрання підсудному запобіжного заходу у вигляді позбавлення свободи, незалежно від тривалості покарання у вигляді позбавлення волі, для забезпечення його доступності під час провадження у суді апеляційної інстанції, якщо вирок суду першої інстанції буде оскаржено. Проте у вирокі Білоцерківського суду від 12 липня 2010 року такі міркувань не наводилися ні прямо, ні опосередковано. Навпаки, суд відзначив співпрацю заявника зі слідством і на цій підставі вирішив призначити йому більш м'яке покарання, ніж передбачено законодавством (див. частину 6). Відповідно, продовжуване тримання заявника під вартою, яке не було частиною строку його покарання у вигляді позбавлення волі, було невинуватим. У зв'язку з цим Суд зазначає, що Уряд також визнав це у своїх зауваженнях (див. пункт 26). [...]

		<p>69. У цій справі національним органам влади знадобилося дві доби для організації звільнення заявника з-під варти після того, як із набранням вироком від 12 липня 2010 року законної сили припинили існувати підстави тримання його під вартою. Зважаючи на помітне місце, яке право на свободу займає у демократичному суспільстві, держава-відповідач має вдатись до всіх сучасних засобів зв'язку для мінімізації затримки виконання постанови про звільнення заявника з-під варти, як цього вимагає відповідна практика (див. вищезазначене рішення у справі «Мокалал проти України» (<i>Mokallal v. Ukraine</i>), п. 44). Суд не вважає, що у цій справі органи влади України виконали цю вимогу.</p> <p>[...]</p> <p>81. Суд зазначає, що національні суди вважали за необхідне залишити в силі обраний заявникові запобіжний захід у вигляді тримання під вартою до набрання вироком суду першої інстанції законної сили навіть після того, як призначений йому цим вироком строк ув'язнення вже закінчився. У зв'язку з відсутністю будь-яких апеляційних скарг зазначений період тривав дванадцять днів. Якби заявник вирішив оскаржити вирок, це б затримало набрання ним законної сили на невизначений період часу.</p> <p>82. Відповідно, Суд погоджується з аргументом заявника про те, що ціною за здійснення його права на оскарження була б його свобода, тим більше, що тривалість тримання його під вартою була б невизначеною. Тому Суд вважає, що ці обставини порушили саму суть його права, закріпленого статтею 2 Протоколу 7 до Конвенції.</p>
12.	<p>Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви</p>	<p>Темченко проти України (<i>Temchenko v. Ukraine</i>), рішення у справі від 16 липня 2015 р., заява № 30579/10</p>
	<p>Порушенні статті ЄКПЛ</p>	<p>Стаття 3 (матеріальний аспект), пунктів 1, 3, 4, 5 статті 5, стаття 13</p>
	<p>Витяги з рішення</p>	<p>ЄСПЛ вказав на те, що лікування, надане заявникові під час тримання його під вартою, було неналежним. Більше того, сам СІЗО визнав свою нездатність надати заявникові належне лікування під час тримання його під вартою. Органами влади не було вжито жодних заходів для своєчасного забезпечення спеціалізованого лікування заявника в умовах стаціонару у медичному закладі. ЄСПЛ також зазначив, що висновкам судів щодо можливості тримання заявника під вартою бракувало достатньої вмотивованості. Зокрема, суди, які розглядали клопотання заявника про звільнення з-під варти, не спростували жоден з медичних висновків про те, що лікування, надане заявникові, було неналежним та що відповідне лікування не може бути забезпечене в умовах СІЗО. Видається, що суди були задоволені тим, що заявник, перебуваючи під вартою, отримував певне лікування, і навіть не спробували встановити, чи було воно належним (див. пункти 17, 19, 21-23 рішення). З висновків судово-медичних експертів видається, що перевезення заявника в автомобілі, не обладнаному спеціальним медичним устаткуванням, було небезпечним для його життя і навіть могло бути смертельним (див. пункти 62-64). Не стверджувалось, що автомобіль та вагон потягу, в яких перевозили заявника, були обладнані будь-яким таким устаткуванням. Суд також зауважує, що хоча органи влади були цілком обізнані про поганий стан здоров'я заявника з 5 жовтня 2009 року, районний суд до кінця 2010 року не</p>

призначав обстеження заявника для встановлення можливості його перевезення. З огляду на це ЄСПЛ вважає, що держава не дотрималась своїх обов'язків за статтею 3 Конвенції (пп. 81-93 рішення).

93. Суд, зважаючи на свої висновки щодо вичерпання національних засобів правового захисту (див. пункт 83), а також на відсутність ретельного розгляду скарг заявника національними судами, вважає, що заявник не мав ефективного засобу правового захисту у зв'язку з його твердженнями про неналежну медичну допомогу під час тримання його під вартою. Відповідно, було порушення статті 13 Конвенції.

[...]

107. Суд зазначає, що у період з 29 січня до 9 березня 2010 року тримання заявника під вартою не охоплювалося жодних судовим рішенням, а ґрунтувалося лише на тому факті, що заявник очікував початку розгляду справи судом. Суд вже встановлював, що така практика не відповідає принципам правової визначеності та захисту від свавілля (див. згадане вище рішення у справі «Харченко проти України» (*Kharchenko v. Ukraine*), пп. 71-72 і 98). Суд не вбачає підстав для того, щоб у цій справі відійти від своїх висновків. Відповідно, Суд доходить висновку, що тримання заявника під вартою у період з 29 січня до 9 березня 2010 року не було законним.

108. Суд також вже розглядав справи проти України, в яких суди не обґрунтовували свої рішення про досудове тримання під вартою або не встановлювали строку такого тримання під вартою. У рішенні у справі «Харченко проти України» (*Kharchenko v. Ukraine*) (згадане вище, пп. 73-76 і 98) Суд постановив, що така практика становить повторювану системну проблему в Україні. У цій справі немає переконливих аргументів, здатних переконати Суд дійти іншого висновку.

109. Відповідно, у зв'язку з незаконністю тримання заявника під вартою з 29 січня 2010 року до 23 травня 2011 року також було порушення пункту 1 статті 5 Конвенції.

[...]

116. Суд також зауважує, що первісне затримання заявника ґрунтувалося на серйозності обвинувачень проти нього, а також на інших підставах, таких як імовірність його ухилення від слідства і суду та перешкоджання слідству. Хоча спочатку тримання заявника під вартою, можливо, було виправдане цими підставами, після спливу певного проміжку часу суди були зобов'язані надати більш чіткі підстави для продовження тримання під вартою (див. рішення у справі «Гавула проти України» (*Gavula v. Ukraine*), заява № 52652/07, пп. 89-90, від 16 травня 2013 року). Проте вони неодноразово посилалися на ті ж підстави і не надавали жодних конкретних відомостей. Зокрема, вони не пояснили, в який спосіб заявник може вплинути на свідків та перешкодити слідству. Суд також зазначає, що доводи заявника стосовно, як стверджувалося, неналежності лікування, яке він отримав у СІЗО, також не було розглянуто належним чином (див. пункт 91).

[...]

123. Суд вважає, що стан здоров'я заявника та відсутність належного лікування під час тримання під вартою, визнана СІЗО 2 червня 2010 року (див. пункти 38-39), вимагали термінового розгляду його клопотань про звільнення з-під варти. Клопотання від 31 травня 2010 року було розглянуто за сім днів.

		<p>Цей строк сам по собі не видається тривалим і Суд не виключає, що міг би погодитися з позицією Уряду, якби було встановлено, що заявник під час перебування під вартою мав доступ до належного лікування. Проте з огляду на наведені вище висновки за статтею 3 Конвенції Суд вважає, що органи влади, розглядаючи це клопотання, не продемонстрували достатньої оперативності. Таким чином, вони не дотримались вимоги пункту 4 статті 5 Конвенції щодо судового розгляду «без зволікання». Отже, Суд доходить висновку, що було порушення цього положення.</p> <p>[...]</p> <p>130. У цій справі Суд встановив порушення пунктів 1, 3 і 4 статті 5 Конвенції. Отже, пункт 5 статті 5 Конвенції є застосовним. Суд зауважує відсутність свідчень того, що у ситуації заявника національне законодавство забезпечувало його право на відшкодування шкоди (див. рішення у справі «Корнейкова проти України» (<i>Korneykova v. Ukraine</i>), заява № 39884/05, п. 80, від 19 січня 2012 року). Уряд не надав жодних відомостей, які б могли дати Судові змогу відійти від своїх висновків у наведеній вище справі «Корнейкова проти України» (<i>Korneykova v. Ukraine</i>).</p>
13.	<p>Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви</p>	<p>Луценко проти України (№ 2) (<i>Lutsenko v. Ukraine</i>) (no. 2), рішення у справі від 11 червня 2015 р., заява № 29334/11</p>
	<p>Порушенні статті ЄКПЛ</p>	<p>Стаття 3 (матеріальний аспект)</p>
	<p>Витяги з рішення</p>	<p>160. ... Суд вважає, що за обставин цієї справи сукупний вплив неналежного харчування та стану здоров'я заявника під час судових засідань, які проводилися 23 травня 2011 року та 17, 18 і 19 січня 2012 року, був достатнім для посилення фізичних страждань та психічного виснаження заявника. Це ще більше обтяжувалося тим, що зазначене вище поведження мало місце під час судового розгляду справи заявника – у той час, коли йому найбільше були потрібні концентрація та розумова активність. Тому Суд доходить висновку, що заявника було піддано нелюдському та такому, що принижує гідність, поведженню всупереч положенням статті 3 Конвенції (див. подібне мотивування у рішенні у зазначеній вище справі «Стрелец проти Росії» (<i>Strelets v. Russia</i>), п. 62).</p> <p>[...]</p> <p>171. ... Суд зазначає, що немає інформації про те, що заявник був раніше судимий. Він також не підозрювався у вчиненні насильницького злочину. Отже, Суд не переконаний доводами Уряду, що заявника було поміщено до металеві клітки з метою забезпечення захисту громадської безпеки. Видається, що лава з металевими ґратами для підсудних була у залі суду постійною конструкцією та що заявника, широко відомого політика (див. також зазначене вище рішення у справі «Ашот Арутюнян проти Вірменії» (<i>Ashot Harutyunian v. Armenia</i>), п. 126 та наступні пункти, та рішення у справі «Ходорковський проти Росії» (<i>Khodorkovskiy v. Russia</i>), заява № 5829/04, пп. 120 та наступні пункти, від 31 травня 2011 року), тримали на ній впродовж усіх засідань Печерського суду у період з травня 2010 року до лютого 2012 року. Суд також зазначає, що за провадженням у кримінальній справі пильно спостерігали журналісти, а на світлинах, які публікувалися невдовзі після судових засідань, заявник був</p>

		<p>зображений за металевими ґратами (див. пункт 14). Суд також враховує, що провадження щодо заявника широко висвітлювалося засобами масової інформації. Таким чином, заявника за ґратами бачили не тільки присутні на судових засіданнях, але й набагато ширша аудиторія, яка спостерігала за провадженням як через національні, так і міжнародні засоби масової інформації.</p> <p>172. Хоча на відміну від згаданих вище справ заявник не був у наручниках, Суд вважає, що заходи безпеки у залі суду у їх сукупності були за даних обставин надмірними та могли безсумнівно сприйматися заявником і громадськістю як такі, що принижують гідність.</p> <p>Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини звернув увагу на необхідність вжиття заходів для забезпечення належних умов тримання підсудних у приміщеннях судів, а також на заміни у судах загальної юрисдикції металевих загороджень, які відокремлюють підсудних від складу суду і присутніх громадян, на загородження зі скла чи органічного скла (відповідно до частини 2 пункту 21 Перехідних положень КПК України).</p>
14.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Євген Петренко проти України (<i>Yevgeniy Pertrenko v. Ukraine</i>), рішення у справі від 29 січня 2015 р., заява № 55749/08
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 3 (процесуальний аспект), пункт 1 та підпункт «с» пункту 3 статті 6
	Витяги з рішення	<p>У цій справі ЄСПЛ вказав, що національні органи влади не дотримались свого процесуального обов'язку щодо ефективного розслідування за скаргами заявника на жорстоке з ним поводження працівників міліції. Суд у цьому рішенні використав свою поєднану практику, зокрема, рішення у справі «Каверзін проти України», в якому вказав на те, що небажання органів влади забезпечити проведення оперативного та ретельного розслідування скарг підозрюваних у вчиненні злочинів на жорстоке з ними поводження становить системну проблему у розумінні статті 46 Конвенції (пп. 61-71 рішення).</p> <p>Європейський суд у рішенні зазначив, що пункт 1 статті 6 Конвенції вимагає, щоб, як правило, доступ до захисника надавався з першого допиту підозрюваного працівниками міліції, за винятком випадків, коли за конкретних обставин відповідної справи продемонстровано, що існують вагомні підстави для обмеження такого права. Та навіть коли вагомні підстави можуть у виняткових випадках виправдовувати відмову у доступі до захисника, таке обмеження, незважаючи на його підстави, не повинно порушувати права обвинуваченого за статтею 6 Конвенції. Право на захист як таке буде непоправно порушено, якщо визнавальні покази, отримані від особи під час допиту правоохоронними органами за відсутності захисника, використовуватимуться з метою її засудження (див. рішення у справі «Сальдуз проти Туреччини» (<i>Salduz v. Turkey</i>) [ВП], заява № 36391/02, п. 55, від 27 листопада 2008 року) (п. 89 рішення).</p> <p>У цьому рішенні ЄСПЛ також зазначив, що не дивлячись на те, що заявник був неповнолітнім і згідно із національним законодавством мав право на обов'язкову участь захисника при провадженні дізнання (див. рішення у справі «Смолик проти України» (<i>Smolik v. Ukraine</i>), пп. 32 і 56), працівники міліції його допитували і він дав визнавальні покази за відсутності адвоката. Крім того, національні суди при обґрунтуванні вини заявника, хоч і не посилалися на його визнавальні, проте і не вилучили їх з матеріалів</p>

15.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	справи і не постановили жодної ухвали щодо їх ролі у справі (пп. 92, 94 рішення).
	Порушенні статті ЄКПЛ	Огороднік проти України (<i>Ogorodnik v. Ukraine</i>), рішення у справі від 5 лютого 2015 р., заява № 29644/10
	Витяги з рішення	<p>Стаття 3 (матеріальний та процесуальний аспекти), пункт 1 та підпункт «с» пункту 3 статті 6</p> <p>80. ... на державі лежить тягар надання правдоподібних пояснень щодо тілесних ушкоджень, отриманих особою, яка перебуває під контролем працівників міліції, Суд доходить висновку, що Уряд переконливо не встановив, що тілесні ушкодження, які отримав заявник, зокрема у вересні 2008 року та лютому 2009 року, були спричинені будь-якими іншими чинниками, а не жорстоким поведінням під час його перебування під вартою.</p> <p>81. Відповідно, було порушення матеріально-правового аспекту статті 3 Конвенції. [...]</p> <p>88. Суд зазначає, що, починаючи з вересня 2008 року, заявник неодноразово скаржився національним органам влади на жорстоке поведіння з ним. Розслідування з цього приводу на національному рівні в основному складалося з відібрання пояснень у причетних працівників міліції, хоча за жодних умов не вважалося за необхідне допитати самого заявника. Слідчі органи також не призначали проведення судово-медичних експертиз заявника для перевірки його тверджень.</p> <p>89. Загалом видається, що спосіб, у який органи влади підходили до розслідування за скаргами заявника, спрямовувався радше на виправдання підозрюваних працівників міліції, ніж на встановлення об'єктивних обставин, за яких заявник отримав тілесні ушкодження.</p> <p>90. Суд зазначає, що у справі «Каверзін проти України» (<i>Kaverzin v. Ukraine</i>) (заява № 23893/03, пп. 173-180, від 15 травня 2012 року) він дійшов висновку, що небажання органів влади забезпечити проведення оперативного та ретельного розслідування скарг підозрюваних у вчиненні кримінальних злочинів на жорстоке поведіння становить системну проблему у розумінні статті 46 Конвенції. Суд вважає, що ця проблема також проявилася і за обставин цієї справи.</p> <p>91. Із цього випливає, що було порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції. [...]</p> <p>108. Поза увагою Суду не залишилось і те, що насправді заявник так і не відмовився від більшості своїх визнавальних показів, навіть коли у нього був захисник. Проте заявнику навряд чи можна дорікати у цьому, зважаючи на його явну вразливість та незабезпечення органами влади його фізичної недоторканості і захисту від залякування і жорстокого поведіння, навіть на стадії судового розгляду (див. пункт 54). Хоча саме суд першої інстанції був зобов'язаний переконливо встановити, чи були визнавальні покази та відмови заявника від правової допомоги добровільними чи ні, видається, що для цього не було докладено жодних зусиль.</p> <p>109. Аналогічним чином, розгляд Верховним Судом України скарги заявника на порушення його процесуальних прав був формалістичним.</p>

		110. Тому Суд вважає, що права заявника не свідчити проти себе та на правову допомогу було неналежним чином обмежено під час досудового слідства і що це обмеження не було виправлено під час судового розгляду.
16.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	А.Н. проти України (<i>A.N. v. Ukraine</i>), рішення у справі від 29 січня 2015 р., заява № 13837/09
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 3 (процесуальний аспект)
	Витяги з рішення	<p>70. Намагання суду продовжити розгляд питання [щодо стверджуваного жорстокого поводження із заявником] не завершилися успішним усуненням розбіжностей у медичних доказах і за своїм обсягом були обмеженими, а тому не забезпечили ефективність провадження на національному рівні. Зокрема, не видається, що суди достатньою мірою з'ясували обставини, за яких заявника було обстежено 15 грудня 2004 року. Під час судового розгляду експерт надав неоднозначні відповіді на питання щодо обсягу зазначеного обстеження, експерт та заявник не дійшли згоди щодо того, чи у заявника вимагали роздягнутися під час цього обстеження. Незважаючи на отримання додаткових медичних висновків, національні органи влади не розглянули питання про те, чи могли тілесні ушкодження заявника (які з часом перетворилися на рубці) бути видимими на час проведення обстеження 15 грудня 2004 року, хоча лише за день до проведення зазначеного обстеження слідчий допитував заявника про набряк на його лівому передпліччі. Що стосується судово-медичного обстеження від 28 грудня 2004 року, то суди не вжили конкретних заходів для встановлення достовірності отриманих результатів.</p> <p>71. Суд зазначає, що у справі «Каверзін проти України» (<i>Kaverzin v. Ukraine</i>, заява № 23893/03, пп. 173-180, рішення від 15 травня 2012) він встановив, що небажання органів влади забезпечити проведення оперативного та ретельного розслідування скарг підозрюваних у вчиненні злочинів на жорстоке з ними поводження становило системну проблему у розумінні статті 46 Конвенції. Суд доходить висновку, що, у світлі обставин справи та відповідно до його попередньої практики, у цій справі національні органи влади також не виконали свій процесуальний обов'язок щодо проведення ефективного розслідування скарг на жорстоке поводження.</p>
17.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Ушаков та Ушакова проти України (<i>Ushakov and Ushakova v. Ukraine</i>), рішення у справі від 18 червня 2015 р., заява № 10705/12
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 3 (матеріальний та процесуальний аспекти), пункт 1 та підпункт «с» пункту 3 статті 6
	Витяги з рішення	Європейський суд у цій справі визнав, що заявник та заявниця зазнали жорстокого поводження з боку працівників міліції, та констатував відсутність ефективного розслідування за скаргами на жорстоке поводження. Європейський суд звернув увагу на те, що заявники вказували, що один з працівників міліції, К., залучений до участі у жорстокому поводженні з ними, згадувався Судом у рішенні у справі «Савін проти України» (наведено вище (<i>Savin v. Ukraine</i>)). Дійсно, національні суди встановили, що у цій справі К. надзвичайно жорстоко поведився із заявником у 1999 році, але його було звільнено від

		<p>кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Суд кваліфікував це жорстоке поводження як катування, оскільки воно призвело до довічної інвалідності заявника. Суд також зазначив, що, тим не менш, К. побудував успішну кар'єру в органах міліції від березня 2010 року (див., зокрема, пп. 59-73 наведеного вище рішення). У цій справі дії К. та його колег, як їх описали заявники, лише можна розцінювати як прояв повної безкарності та свавілля (п. 83 рішення).</p> <p>Вкотре ЄСПЛ у рішенні послався на рішення у справі «Каверзін проти України» (<i>Kaverzin v. Ukraine</i>) (заява № 23893/03, пп. 173-180, від 15 травня 2012 року), а якому Суд встановив, що небажання органів влади забезпечити проведення оперативного та ретельного розслідування за скаргами на жорстоке поводження підозрюваних у вчиненні злочинів становить проблему системного характеру у розумінні статті 46 Конвенції (п. 94 рішення).</p> <p>109. Суд також зазначає, що для засудження заявника національні суди поклалися на його визнавальні покази та на деякі інші докази. Проте суди не встановили переконливо, що ці визнавальні покази було надано абсолютно добровільно. Так, у своєму вирокі від 4 липня 2012 року суд першої інстанції відхилив скаргу заявника на жорстоке поводження, пославшись на постанову прокуратури про відмову у порушенні кримінальної справи щодо працівників міліції від 18 травня 2012 року. Якби суд намагався хоча б відстежити фактичні зміни з цього питання, він помітив би, що тим часом 11 червня 2012 року вищестоящою прокуратурою було зазначено, що походження тілесних ушкоджень заявника не було встановлено, а тому було призначено повторну судово-медичну експертизу щодо цього питання (див. пункти 53-55 і 65-66). Незважаючи на те, що Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ одного разу скасував вирок суду першої інстанції внаслідок неналежного розгляду скарги заявника на жорстоке поводження, у наступному вирокі відсутні жодні ознаки того, що у зв'язку з цим було вжито будь-яких подальших заходів.</p> <p>110. З огляду на викладене вище, Суд вважає, що право заявника не свідчити проти себе та його право на правову допомогу були неналежним чином обмежені під час його первинних допитів в міліції, та що ці обмеження не були виправлені під час судового розгляду його справи.</p>
18.	<p>Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви</p>	<p>Жизіцький проти України (<i>Zhyzitskyu v. Ukraine</i>), рішення у справі від 19 лютого 2015 р., заява № 57980/11</p>
	<p>Порушенні статті ЄКПЛ</p>	<p>Стаття 3 (матеріальний та процесуальний аспекти), пункт 1 статті 6</p>
	<p>Витяги з рішення</p>	<p>У рішенні у справі Європейський суд зазначив: «... первинні визнавальні покази заявника було отримано шляхом жорстокого з ним поводження, що становило катування у розумінні статті 3 Конвенції (пп. 44-45 рішення). Суд також зазначає, що національні суди прийняли ці визнавальні покази в якості доказів у судовому провадженні (п. 29 рішення). З огляду на вищезазначені принципи, встановлені його практикою, Суд вважає, це звело нанівець саму суть права заявника не свідчити проти себе, незалежно від того, яку вагу зазначені зізнання мали у доказовій базі для його засудження, і незалежно від того, що він неодноразово підтверджував ці визнавальні покази протягом слідств» (п. 65 рішення).</p>

		<p>Вкотре ЄСПЛ послався на свої висновки у справі «Каверзін проти України» (<i>Kaverzin v. Ukraine</i>, заява № 23893/03, пп. 173-180, рішення від 15 травня 2012 року) і зазначив, що небажання органів влади в Україні забезпечити проведення оперативного та ретельного розслідування скарг підозрюваних у вчиненні злочинів на жорстоке з ними поводження становить системну проблему у розумінні статті 46 Конвенції³.</p> <p>73. Суд зазначає, що у випадку, коли особу, як це мало місце у цій справі, було засуджено за результатами судового розгляду, який не відповідав вимогам Конвенції щодо справедливості, належним способом виправлення такого порушення може в принципі бути новий розгляд, перегляд або відновлення провадження за вимогою заявника (див., наприклад, рішення від 18 грудня 2008 року у справі «Луценко проти України» (<i>Lutsenko v. Ukraine</i>), заява № 30663/04, п. 60).</p>
19.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Ігнаткіна проти України (<i>Ignatkina v. Ukraine</i>), рішення у справі від 21 травня 2015 р., заява № 70758/12
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 3 (процесуальний аспект), пункт 1 статті 6
	Витяги з рішення	<p>64. Суд нагадує, що стаття 3 Конвенції вимагає від органів влади проведення ефективного розслідування стверджуваного жорстокого поводження, навіть якщо таке поводження мало місце з боку приватних осіб (див. рішення у справі «Коваль та інші проти України» (<i>Koval and Others v. Ukraine</i>), заява № 22429/05, п. 59, від 15 листопада 2012 року, з подальшими посиланнями).</p> <p>65. Сторони не заперечували, що розслідування за фактом побиття заявниці було неефективним та надто тривалим. Це також було визнано національними органами влади (див. пункти 11, 29, 31, 46-48). Суд зазначає, що хоча заявниця подала скаргу про її побиття до міліції наступного дня після події, кримінальну справу за фактом побиття було порушено лише приблизно через три місяці. Суд також зазначає, що у 2001-2003 роках райвідділом міліції винесено кілька постанов про зупинення розслідування, що були скасовані як безпідставні. Внаслідок службової недбалості працівників райвідділу міліції З. виїхав до Німеччини та перебував там впродовж п'яти років та восьми місяців (2004-2010 рр.), внаслідок чого провадження у кримінальній справі було надмірно тривалим. Більше того, суди тричі повертали справу на додаткове розслідування і одного разу – на новий розгляд до суду нижчої інстанції. Суд нагадує, що повторювані повернення справи на новий розгляд у межах одного провадження вказують на наявність серйозних недоліків судової системи (див. рішення у справі «Верцишевська проти Польщі» (<i>Wierciszewska v. Poland</i>), заява № 41431/98, пп. 46, від 25 листопада 2003 року). Зважаючи на вищезазначене, Суд вважає, що розслідування було неефективним, а його</p>

³ При посиланні ЄСПЛ на статтю 46 Конвенції відповідне рішення набуває характеру «квазі-пілотного», яке вказує на існування системної проблеми та вимагає вжиття країною-відповідачем заходів для усунення такої системної проблеми і перебуває під посиленням наглядом Комітету міністрів. У випадку невиконання Урядом протягом тривалого часу «квазі-пілотного» рішення ЄСПЛ це може призвести до ухвалення Європейським судом відповідного «пілотного» рішення, яким встановлено порушення статті 46 ЄКПЛ. Ухвалення «пілотного» рішення матиме для країни-відповідача значні негативні наслідки у вигляді збільшення присудженої ЄСПЛ справедливої сатисфакції, погіршення іміджу країни в органах Ради Європи та набагато більший політичний тиск на Уряд країни.

		тривалість – не виправдано довгою.
20.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Бучинська проти України (<i>Buchynska v. Ukraine</i>), рішення у справі від 30 квітня 2015 р., заява № 35493/10
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 2 (процесуальний аспект)
	Витяги з рішення	<p>47. ... оскільки заявниця загалом скаржитися на те, що розслідування характеризувалося непотрібними затримками та численними випадками бездіяльності, Суд зазначає, що кримінальна справа, розпочата 7 серпня 2002 року (у день, коли відбулася подія), станом на червень 2014 року все ще перебувала на розгляді суду першої інстанції. На той час загальна тривалість провадження у справі становила майже дванадцять років. Суд повторює, що істотна затримка у розслідуванні замаху на життя може сама по собі підірвати громадську впевненість у дотриманні органами влади принципу верховенства права та порушити питання за статтею 2 Конвенції, окрім випадків, коли така затримка виправдана об'єктивними обставинами (див., наприклад, рішення у справі «Меркулова проти України» (<i>Merkulova v. Ukraine</i>), заява № 21454/04, пп. 50-51 та 61, від 3 березня 2011 року, та вищезазначене рішення у справі «Качурка проти України» (<i>Kachurka v. Ukraine</i>), п. 50).</p> <p>48. Розглядаючи матеріали справи з урахуванням своєї практики (див., наприклад, вищеведені рішення у справах «Меркулова проти України» (<i>Merkulova v. Ukraine</i>), пп. 52-62, від 3 березня 2011 року; «Ігор Шевченко проти України» (<i>Igor Shevchenko v. Ukraine</i>), пп. 57-62, від 12 січня 2012 року, та «Качурка проти України» (<i>Kachurka v. Ukraine</i>), пп. 51-57), Суд вважає, що у цій справі Уряд не надав достатніх аргументів для виправдання дванадцятирічної тривалості провадження. У зв'язку з цим Суд зазначає, що національні органи влади самі визнавали численні випадки бездіяльності та затримки, а також помилки у своїх листах до заявниці та дорученнях про повернення справи для подальшого розслідування після повторюваних постанов про зупинення досудового слідства або закриття кримінальної справи (див. пункти 14-15, 19, 25-26 та 29-31). Суд також зазначає, що з матеріалів справи незрозуміло, чому органи влади так і не допитали В.П., якого у вересні 2002 року заявниця впізнала як злочинця, і виключили цю версію без проведення допиту С.К. в якості підозрюваного (див. пункти 8-13). Також незрозуміло, яких заходів, якщо такі були, окрім неодноразових вказівок працівникам міліції встановити місцезнаходження С.К. та В.П., фактично було вжито для встановлення їх місця перебування до затримання С.К. у його рідному місті у 2012 році.</p> <p>49. Загалом, ґрунтуючись на матеріалах справи, Суд не може дійти висновку, що органи влади зробили усе від них залежне для забезпечення оперативного та всебічного вжиття заходів для збору доказів, встановлення місцезнаходження та притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні замаху на життя заявниці.</p>
21.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Холодков та Холодкова проти України (<i>Kholodkov and Kholodkova v. Ukraine</i>), рішення у справі від 7 травня 2015 р., заява № 29697/08

	<p>Порушенні статті ЄКПЛ</p> <p>Витяги з рішення</p>	<p>Стаття 2 (процесуальний аспект)</p> <p>34. Повертаючись до фактів цієї справи, Суд зазначає, що тіло сина заявників із вогнепальним пораненнями голови було знайдено 18 травня 2002 року. Станом на квітень 2013 року (майже через одинадцять років) кримінальна справа, спрямована на встановлення винних у насильницькій смерті сина заявників та притягнення їх до відповідальності, все ще знаходилася на розгляді суду першої інстанції. Розглядаючи документи з матеріалів справи з урахуванням своєї усталеної практики (див., наприклад, рішення у справах «Михалкова та інші проти України» (<i>Mikhalkova and Others v. Ukraine</i>), заява № 10919/05, пп. 44-47, від 13 січня 2011 року; «Меркулова проти України» (<i>Merkulova v. Ukraine</i>), заява № 21454/04, пп. 52-62, від 3 березня 2011 року; «Ігор Шевченко проти України» (<i>Igor Shevchenko v. Ukraine</i>), заява № 22737/04, пп. 57-62, від 12 січня 2012 року; «Сергієнко проти України» (<i>Serhiyenko v. Ukraine</i>), заява № 47690/07, пп. 51-53, від 19 квітня 2012 року, та «Юрій Слюсар проти України» (<i>Yuriy Slyusar v. Ukraine</i>), заява № 39797/05, пп. 85-86, від 17 січня 2013 року), Суд вважає, що у цій справі Уряд не надав достатнього обґрунтування такої істотної затримки та не довів, що органи влади зробили все від них залежне для забезпечення оперативного та всебічного збору доказів, встановлення місця знаходження та притягнення до суду осіб, винних у смерті сина заявників.</p>
22.	<p>Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви</p>	<p>Карпюк та інші проти України (<i>Karpyuk and Others v. Ukraine</i>), рішення у справі від 6 жовтня 2015 р., заяви №№ 30582/04 та 32152/04</p>
	<p>Порушенні статті ЄКПЛ</p> <p>Витяги з рішення</p>	<p>Пункт 1, підпункти «с», «d» пункту 3 статті 6, стаття 11</p> <p>У вказаній справі ЄСПЛ звернув увагу на те, що національні суди долучили до справи показання свідків, надані під час досудового розслідування, на тій підставі, що свідки з «поважних причин» не могли бути присутні під час судового розгляду. Однак суди не вказали, якими саме були ці «поважні причини» (п. 114 рішення).</p> <p>Крім того, Європейський суд окремо зауважив, що суд першої інстанції, який розглядав справу, не вжив жодних заходів для встановлення особи та виклику до суду свідка (або того, хто видавав себе за нього), який надіслав на адресу суду лист, в якому заперечив свої показання, надані під час досудового слідства, та активно намагався бути допитан у суді з цього питання. Суд першої інстанції, всупереч вимогам Конвенції та чинного на той час законодавства, продовжував посилалися на свідчення зазначеної особи, надані під час досудового слідства, та у формальний спосіб відмовив у задоволенні такого клопотання на підставі того, що підпис особи на листі не був завірений. При цьому ЄСПЛ вказав, що «такий підхід ще більше вражає з огляду на те, що особа, які підписала від імені І.Тр., вказала, що І.Тр. у той час перебував під вартою. Тобто в органів влади була можливість легко з ним зв'язатися, розвіяти усі сумніви щодо його особи та забезпечити його явку під час судового розгляду справи щодо заявників» (пп. 115-188 рішення).</p> <p>232. При вирішенні цього питання Суд знаходить важливим той факт, що другому заявникові, якого було визнано винним лише в організації масових заворушень, а не в активній участі у них, тим не менш,</p>

		<p>спочатку було призначено покарання у вигляді п'яти років позбавлення волі - найсуворіше покарання з усіх заявників, включаючи тих, кого було визнано винним у вчиненні актів насильства. Навіть коли це покарання згодом було зменшене до трьох років (див., для порівняння, рішення у справі «Юстюн проти Туреччини» (<...>), заява № 37685/02, п. 34, від 10 травня 2007 року), воно все одно залишалось найтривалішим покаранням з усіх, призначених заявникам, і дорівнювало за тривалістю тільки покаранню четвертого заявника, якого, на відміну від другого заявника, було визнано винним безпосередньо у вчиненні актів насильства.</p> <p>233. Наведене вище спонукає Суд дійти висновку, що організаційна діяльність та вигукування лозунгів, тобто елементи поведінки перших трьох заявників, які захищені Конвенцією, вочевидь дуже серйозно вплинули на призначене їм покарання. З цієї причини та з огляду на недиференційований характер призначених заявникам покарань, їх загальна суворість має розглядатися в цілому з точки зору пропорційності.</p> <p>234. Суд вже постановляв, що він повинен з особливою ретельністю розглядати справи, в яких покарання за ненасильницьку поведінку, призначені національними органами влади, включають строк позбавлення волі (див. згадане рішення у справі «Тараненко проти Росії» (<i>Taranenko v. Russia</i>), п. 87). У зв'язку з цим зазначено, що вироки щодо заявників частково ґрунтувались на їх ролі в організації політичного мітингу 9 березня 2001 року, який, як було встановлено Судом, планувався як мирне зібрання (див. пункт 207).</p> <p>235. Отже, Суд доходить висновку, що хоча санкція за дії заявників щодо організації масових безпорядків та підбурювання до насильства під час подій 9 березня 2001 року могла бути зумовлена вимогами громадської безпеки, тривалі строки позбавлення волі, призначені їм в якості покарання, не були пропорційні легітимній цілі, яка переслідувалась.</p>
23.	<p>Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви</p>	<p>Тихонов проти України (<i>Tikhonov v. Ukraine</i>), рішення у справі від 10 грудня 2015 р., заява № 17969/09</p>
	<p>Порушенні статті ЄКПЛ</p>	<p>Пункт 1 та підпункт «с» пункту 3 статті 6</p>
	<p>Витяги з рішення</p>	<p>50. Повертаючись до допиту 14 лютого 2006 року, Суд зазначає, що заявник відмовився від свого права на захисника, коли провів дві доби під вартою в міліції у зв'язку зі стверджуваним адміністративним правопорушенням. Згодом національні суди встановили, що тримання під вартою було незаконним, зазначивши, що справу про стверджуване адміністративне правопорушення так ніколи і не було розглянуто компетентним органом (див. пункт 22). Так, Судові не було надано жодних доказів на підтвердження того, що тримання заявника під вартою впродовж цього проміжку часу ґрунтувалося на будь-яких законних підставах. Не було наведено жодних фактів або детальної інформації щодо обставин, за яких заявник вчинив стверджуване дрібне хуліганство, і які б вимагали його адміністративного затримання у період між скоєнням вбивства та його затриманням як підозрюваного у скоєнні вбивства. З огляду на свою практику у справах проти України з цього питання, Суд вважає, що</p>

		<p>ця справа є ще одним прикладом наявності повторюваної проблеми свавільного використання адміністративного затримання для забезпечення можливості допиту підозрюваного з порушенням належної законної процедури. Суд нагадує, що вже закликав Україну здійснити конкретні реформи, які могли б покласти край цій практиці (див. згадане рішення у справі «Балицький проти України» (<i>Balitskiy v. Ukraine</i>), пп. 51, 53 та 54, від 3 листопада 2011 року).</p> <p>[...]</p> <p>53. Крім того, хоча немає доказів жорстокого поводження із заявником, обставини справи свідчать про те, що відсутність правової допомоги на початковому етапі розслідування зашкодила його праву на відмову від надання показів та праву не свідчити проти себе. Зокрема, через кілька днів заявник відмовився від первинних визнавальних показів та впродовж провадження в подальшому заявляв про свою невинуватість. Проте національні суди висловили довіру первинним визнавальним показам заявника, які було надано за сумнівних обставин за відсутності захисника. Грунтуючись на цих показах, суди визнали заявника винним, не розглянувши належним чином його твердження про порушення його процесуальних прав у відповідний час.</p>
24.	<p>Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви</p>	<p>Собко проти України (<i>Sobko v. Ukraine</i>), рішення у справі від 17 грудня 2015 р., заява № 15102/10</p>
	<p>Порушенні статті ЄКПЛ</p>	<p>Пункт 1 та підпункт «с» пункту 3 статті 6</p>
	<p>Витяги з рішення</p>	<p>52. Для того, щоб право на справедливий судовий розгляд залишалось «практичним та ефективним», пункт 1 статті 6 Конвенції вимагає, щоб, як правило, доступ до захисника надавався з першого допиту підозрюваного працівниками міліції, за винятком випадків, коли за конкретних обставин відповідної справи продемонстровано, що існують вагомі підстави для обмеження такого права. Навіть якщо вагомі підстави можуть у виняткових випадках виправдовувати відмову у доступі до захисника, таке обмеження, незалежно від його підстав, не повинно не виправдано порушувати права обвинуваченого за статтею 6 Конвенції. Право на захист буде в принципі непоправно порушено, якщо визнавальні покази, отримані від особи під час допиту правоохоронними органами без забезпечення їй доступу до захисника, використовуватимуться з метою її засудження (див. рішення у справі «Сальдуз проти Туреччини» (<i>Salduz v. Turkey</i>) [ВП], заява № 36391/02, п. 55, ECHR 2008).</p> <p>[...]</p> <p>59. Суд зауважує, що суд першої інстанції вилучив з доказової бази протокол про явку з повинною від 4 жовтня 2008 року на тій підставі, що було порушено право заявника на правову допомогу (див. пункт 31). У той же час Суд зазначає, що при винесенні рішень національні суди, тим не менш, брали до уваги його первинні визнавальні покази від 3 жовтня 2008 року, надані за відсутності захисника. З цього випливає, що зазначені визнавальні покази було використано для засудження заявника, навіть якщо вони були не єдиним доказом та підтверджувались іншими доказами у матеріалах справи.</p> <p>[...]</p>

		<p>61. У підсумку Суд доходить висновку, що право заявника на правову допомогу захисника було обмежено на початковому етапі кримінального розслідування, що не існувало вагомих підстав для такого обмеження, та що його визнавальні покази, надані під час допиту працівниками міліції за відсутності захисника, були використані для його засудження.</p>
25.	<p>Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви</p>	<p>Устименко проти України (<i>Ustimenko v. Ukraine</i>), рішення у справі від 29 жовтня 2015 р., заява № 32053/13</p>
	<p>Порушенні статті ЄКПЛ</p>	<p>Пункт 1 статті 6</p>
	<p>Витяги з рішення</p>	<p>41. Суд неодноразово постановляв, що спори стосовно пільг, які сплачуються відповідно до систем соціального забезпечення, є суто технічними, а тому їх краще розглядати в рамках письмової процедури, а не за допомогою усних слухань (див., наприклад, рішення у справах «Міллер проти Швеції» (<i>Miller v. Sweden</i>), заява № 55853/00, п. 29, від 8 лютого 2005 року, та «Шулер-Цграгген проти Швейцарії» (<i>Schuler-Zraggen v. Switzerland</i>), від 24 червня 1993 року, п. 58, Series A № 263).</p> <p>[...]</p> <p>53. Отже, національні суди, вирішивши поновити пропущений строк оскарження остаточної постанови у справі заявника без наведення відповідних причин та скасувавши в подальшому постанову суду, порушили принцип правової визначеності та право заявника на справедливий судовий розгляд за пунктом 1 статті 6 Конвенції.</p>
26.	<p>Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви</p>	<p>Гудзь проти України (<i>Gudz v. Ukraine</i>), рішення у справі від 22 жовтня 2015 р., заява № 25032/11</p>
	<p>Порушенні статті ЄКПЛ</p>	<p>Пункт «с» пункту 1 та пункт 4 статті 5</p>
	<p>Витяги з рішення</p>	<p>23. Уряд стверджував, що у цій справі порушення прав заявника за статтею 5 Конвенції не було. Спочатку заявника було поміщено під варту на підставі «розумної підозри» про вчинення ним злочину. Запобіжний захід було обрано відповідно до національного законодавства. Рішення Сокальського районного суду були законними і обґрунтованими. Строк тримання заявника під вартою, який становив близько одного року і двох місяців, та тривалість кримінального провадження щодо нього не були надмірними. Більше того, законність тримання заявника під вартою в розумні строки переглядалась судом.</p> <p>24. Суд нагадує, що існування обґрунтованої підозри у вчиненні затриманою особою злочину є обов'язковою і неодмінною умовою законності її продовжуваного тримання під вартою, але зі впливом часу такої підозри буде недостатньо для обґрунтування тривалого тримання під вартою. Суд ніколи не намагався перевести цю концепцію у чітко визначену кількість днів, тижнів, місяців або років, або у різні строки залежно від тяжкості злочину. Як тільки «розумної підозри» вже недостатньо, Суд повинен встановити, чи інші наведені судами підстави продовжують виправдовувати позбавлення особи свободи (див. рішення у справі «Мегі та інші проти Сполученого Королівства» (<i>Magee and Others v. the United</i></p>

Kingdom), заяви №№ 26289/12, 29062/12 і 29891/12, пп. 88-89, від 12 травня 2015 року).

25. Суд зазначає, що 19 листопада 2010 року заявника не було взято під варту, але його затримання було продовжено на підставі статті 165-² Кримінально-процесуального кодексу України, яка передбачала, що суд може продовжити затримання особи до десяти днів (та до п'ятнадцяти днів за клопотанням підозрюваного або обвинуваченого) для ознайомлення з усією необхідною інформацією з метою ухвалення зваженого рішення щодо запобіжного заходу. Суд раніше вже встановлював, що продовження затримання на підставі статті 165-2 КПК може бути виправданим за конкретних обставин, коли судові необхідний час для встановлення особи підозрюваного або обвинуваченого та збору інших відомостей, вкрай необхідних для прийняття рішення про досудове тримання такої особи під вартою. У той же час Суд зазначав, що причини для продовження затримання особи мають бути дуже переконливими (див. рішення у справі «Барило проти України» (Barilo v. Ukraine), заява № 9607/06, п. 93, від 16 травня 2013 року). У цій справі жодних таких причин національним судом у його постанові від 19 листопада 2010 року наведено не було; зокрема Сокальський районний суд не пояснив, чому дані, що характеризують особу заявника, та дані про стан його здоров'я не було зібрано під час затримання заявника у період з 16 по 19 листопада 2010 року. Відповідно постанову від 19 листопада 2010 року слід вважати свавільною і безпідставною (див. згадане рішення у справі «Барило проти України» (Barilo v. Ukraine), пп. 91-98). Таким чином, було порушення підпункту «с» пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з затриманням заявника у період з 19 по 26 листопада 2010 року.

26. Суд зауважує, що 26 листопада 2010 року Сокальський районний суд постановив взяти заявника під варту на підставі існування обґрунтованої підозри у вчиненні заявником злочину, у перешкоджанні ним встановленню істини у справі, ухилянні від слідства і суду та продовженні злочинної діяльності. Суд погоджується з тим, що існування розумної підозри щодо побиття заявником своєї матері було достатньою підставою для взяття його під варту (див. рішення у справі «Ямрожи проти Польщі» (Jamrozy v. Poland), заява № 6093/04, п. 37, від 15 вересня 2009 року). Отже, тримання його під вартою з 26 листопада по 24 грудня 2010 року не порушувало підпункт «с» пункту 1 статті 5 Конвенції.

27. Суд зазначає, що позбавлення заявника свободи у період з 24 грудня 2010 року по 30 січня 2012 року ґрунтувалось на рішенні суду, в якому не наводилось жодних підстав для тримання під вартою та не встановлювалось його строку. Суд вже розглядав подібні ситуації у минулому та встановлював, що така практика є несумісною з вимогою законності, закріпленою у підпункті «с» пункту 1 статті 5 Конвенції (див. рішення у справі «Харченко проти України» (Kharchenko v. Ukraine), заява № 40107/02, п. 98, від 10 лютого 2011 року). Суд не вбачає жодних підстав для відходу від зазначеного висновку у цій справі та встановлює, що тримання заявника під вартою у період з 24 грудня 2010 року по 30 січня 2012 року відбувалось у порушення підпункту «с» пункту 1 статті 5 Конвенції.

[...]

34. Суд зазначає, що у згаданій справі «Харченко проти України» (Kharchenko v. Ukraine) (пп. 84-85 і 100), а також у низці інших справ проти України він вже вказував, що відповідно до пункту 4 статті 5

		<p>Конвенції особи, яких тримають під вартою, повинні мати право на доступ до процедури оперативного перегляду законності продовжуваного тримання їх під вартою із врахуванням їх конкретного становища та особистих обставин (див., наприклад, рішення у справах «Буряга проти України» (Buryaga v. Ukraine), заява № 27672/03, пп. 73-74, від 15 липня 2010 року, «Вітрук проти України» (Vitruk v. Ukraine), заява № 26127/03, пп. 92-93, від 16 вересня 2010 року).</p> <p>35. Суд зауважує, що у задоволенні клопотання від 24 грудня 2010 року було відмовлено без будь-якого обґрунтування. У задоволенні клопотань від 17 березня та 10 липня 2011 року було відмовлено на тій єдиній підставі, що, перебуваючи на свободі, заявник може продовжити вчиняти злочини або перешкоджати встановленню істини у справі. Проте в матеріалах справи не міститься жодних доказів на підтвердження фактичного існування таких ризиків. Отже, Суд доходить висновку, що відмови Сокальського районного суду у задоволенні клопотань заявника не були належним чином обґрунтовані.</p> <p>36. Відповідно було порушення пункту 4 статті 5 Конвенції.</p>
27.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Будан проти України (Budan v. Ukraine), рішення у справі від 14 січня 2016 р., заява № 38800/12
	Порушенні статті ЄКПЛ	Пункт статті 5 Конвенції
	Витяги з рішення	<p>27. Суд зазначає, що постанову від 1 червня 2012 року про обрання шістнадцятирічному заявнику запобіжного заходу у вигляді взяття під варту у місті, що знаходиться приблизно у семиста кілометрах від його дому, було ухвалено на судовому засіданні, в якому були присутніми заявник та захисник, який його представляв. Київський районний суд м. Донецька зазначив, що заявник за місцем реєстрації не проживає, обвинувачується у вчиненні тяжкого злочину, за який передбачене покарання у вигляді позбавлення волі строком до семи років, і, перебуваючи на свободі, може перешкоджати встановленню істини, ухилятися від слідства і суду або продовжувати злочинну діяльність. Апеляційний суд додав до цього, що взяття заявника під варту обумовлене тим фактом, що він веде жебрацький спосіб життя, походить з бідної сім'ї та не отримує від неї жодної фінансової підтримки.</p> <p>28. Суд зазначає, що у заявника є постійне місце проживання в Одеській області, де він жив зі своєю матір'ю, чітке матеріальне становище, на думку Суду, не є фактором, який має враховуватись при ухваленні рішення про взяття заявника під варту. Заявник поїхав з дому до м. Донецька лише 21 травня 2012 року. Через кілька днів, 24 травня 2012 року (див. пункт 7), він вирішив повернутися додому. З матеріалів справи не випливає, що до 24 травня 2012 року заявник вчиняв насильницькі дії або був причетний до злочинної діяльності, або що він втікав з дому до 21 травня 2012 року, займаючись жебрацтвом «з раннього віку по всій території України», як це було зазначено слідчим у поданні про взяття заявника під варту.</p> <p>29. Суд зауважує, що з матеріалів справи не випливає, що органами влади розглядалась можливість передачі заявника під нагляд його матері відповідно до статті 436 Кримінально-процесуального кодексу України, незважаючи на те, що вони знали її ім'я та місце проживання. Зокрема, немає свідчень того, що</p>

		<p>органи влади повідомили матір про затримання заявника або доклали будь-яких зусиль для збирання та розгляду інформації про її бажання та здатність впродовж розслідування забезпечувати його належну поведінку. Якщо національні суди вважали, що той факт, що заявник втік з дому, доводить нездатність його матері контролювати його поведінку, або якщо вони мали інші підстави вважати, що вона була не в змозі наглядати за ним, ці міркування мали бути чітко викладені у рішеннях суду з приводу взяття заявника під варту. Суд нагадує, що у випадку існування обставин, які могли бути підставою для взяття особи під варту, однак про які у рішеннях національних органів влади вказано не було, Суд не має своїм завданням встановлювати їх і перебирати на себе роль національних органів влади, які постановили рішення про взяття заявника під варту. Саме їм належить розглянути усі факти, що свідчать «за» і «проти» взяття під варту, та викласти їх у своїх рішеннях (див. рішення у справі «Панченко проти Росії» (<i>Panchenko v. Russia</i>), заява № 45100/98, п. 105, від 8 лютого 2005 року).</p> <p>30. У світлі наведених вище міркувань Суд вважає, що за обставин цієї справи національні органи влади не обґрунтували належним чином своє рішення про застосування до неповнолітнього заявника запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, яке відповідно як до міжнародних, так і національних норм могло бути застосоване лише як крайній захід. Відповідно було порушення пункту 1 статті 5 Конвенції.</p>
28.	<p>Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви</p>	<p>Орлик проти України (<i>Orlik v. Ukraine</i>), рішення від 11 лютого 2016 р., заява № 27454/11</p>
	<p>Порушенні статті ЄКПЛ</p>	<p>Стаття 3 (процесуальний аспект)</p>
	<p>Витяги з рішення</p>	<p>36. Коли слідство призводить до вчинення процесуальних дій в національних судах, процесуальні вимоги статті 3 Конвенції виходять за рамки стадії досудового слідства - вимогам статті 3 Конвенції має відповідати все провадження в цілому, включаючи судовий розгляд по суті. Це означає, що національні суди за жодних обставин не повинні допускати випадків, за яких завдання тілесних і моральних страждань залишатиметься безкарним. Це важливо для забезпечення громадської впевненості у принципі верховенства права і його підтримки, а також у попередженні будь-яких ознак толерантності органів влади до незаконних дій або співучасті у них (див., <i>mutatis mutandis</i>, рішення у справі «Оккалі проти Туреччини» (<i>Okkali v. Turkey</i>), заява № 52067/99, п. 65, ЕЧПР 2006-ХІІ (витяги)).</p> <p>37. Повертаючись до обставин цієї справи, Суд зазначає, що хоча заявниця подала до міліції скаргу про напад наступного дня після події, справу за фактом нападу було порушено з певною затримкою - через півтора місяці.</p> <p>38. Досудове слідство зупинялось 20 травня і 1 грудня 2007 року у зв'язку з неможливістю встановити особу, що вчинила злочин. Ці постанови згодом скасовувалися як передчасні, але вони, тим не менш, затягували розслідування (див., для порівняння, рішення у справах «Дудник проти України» (<i>Dudnyk v. Ukraine</i>), заява № 17985/04, п. 36, від 10 грудня 2009 року, і «Коваль та інші проти України» (<i>Koval and Others v. Ukraine</i>), заява № 22429/05, п. 82, від 15 листопада 2012 року).</p>

		<p>39. Суди двічі повертали кримінальну справу щодо пані К. на додаткове розслідування. Слід особливо зазначити, що одного разу - 24 липня 2009 року - справу було повернуто на додаткове розслідування внаслідок порушення права заявниці на ознайомлення з матеріалами справи по завершенню досудового слідства. Більше того, у період з 1 липня 2009 року по 27 травня 2011 року слідчі органи тричі виносили постанови про відмову в порушенні кримінальної справи щодо пана К., дві з цих постанов згодом було скасовано. Суд повторює, що неодноразові випадки такого повернення справ та винесення постанов про відмову в порушенні кримінальної справи свідчать про наявність серйозних недоліків (див. рішення у справі «Козинець проти України» (<i>Kozinets v. Ukraine</i>), заява № 75520/01, п. 61, від 6 грудня 2007 року).</p> <p>40. З огляду на наведене вище, Суд доходить висновку, що у цій справі органи влади не провели оперативного розслідування тверджень заявниці про жорстоке поводження, що призвело до закінчення відповідного строку давності і унеможливило подальше кримінальне переслідування одного з ймовірних правопорушників (див., для порівняння, рішення у справах «Бегановіч проти Хорватії» (<i>Beganovic v. Croatia</i>), заява № 46423/06, п. 85, від 25 червня 2009 року; «Валюлієне проти Литви» (<i>Valiuliene v. Lithuania</i>), заява № 33234/07, п. 85, від 26 березня 2013 року та згадане рішення у справі «Олександр Ніконенко проти України» (<i>Aleksandr Nikonenko v. Ukraine</i>), п. 45).</p>
29.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Кушч проти України (<i>Kushch v. Ukraine</i>), рішення від 3 грудня 2015 р., заява № 53865/11
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 3, пунктів 3, 4, 5 стаття 5
	Витяги з рішення	ЄСПЛ у цій справі констатував порушення статті 3 Конвенції у зв'язку із недотриманням державою свого позитивного обв'язку щодо охорони здоров'я заявника під час тримання під вартою та застосування до нього наручників у лікарні; пункт 1 статті 5 у зв'язку з необґрунтованим триманням заявника під вартою протягом певних періодів; пункт 3 статті 5 з огляду на надмірну тривалість тримання заявника під вартою; пункт 4 статті 5 ЄКПЛ з огляду на відсутність ефективного судового перегляду законності тримання заявника під вартою та пункт 5 статті 5 уз зв'язку з відсутністю у заявника можливості отримати відшкодування шкоди, завданої іншими порушеннями статті 5 Конвенції.
30.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Басенко проти України (<i>Basenko v. Ukraine</i>), рішення від 26 листопада 2015 р., заява № 24213/08
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 3 (матеріальний та процесуальний аспекти), стаття 13
	Витяги з рішення	60. Суд перш за все зазначає, що Уряд не заперечив, що поводження, якого зазнав заявник, охоплюється сферою застосування статті 3 Конвенції. Суд зауважує, що напад на заявника [сутічка між заявником і С., контролером комунального підприємства «Київпастрас»] стався привселюдно, внаслідок нападу він не міг підвестися або йти та змушений був скористатися допомогою перехожих. Це неминуче мало спричинити виникнення в нього відчуття приниження та безпорадності, ображаючи його гідність. Суд також не забуває про той факт, що наслідком нападу став перелом коліна, - тілесне

ушкодження, для лікування якого потрібно більше тридцяти днів. Більше того, згідно з неспростованою інформацією від заявника, його перелом коліна потребував тривалого лікування протягом близько трьох років. З огляду на ці обставини Суд доходить висновку, що насильницьке поводження, якого заявник зазнав 24 лютого 2002 року, становило нелюдське та таке, що принижує гідність, поводження всупереч статті 3 Конвенції (див., для порівняння, рішення у справах «Олександр Ніконенко проти України» (Aleksandr Nikonenko v. Ukraine), заява № 54755/08, пп. 7 і 40, від 14 листопада 2013 року, та «Ібрагім Демірташ проти Туреччини» (Ibrahim Demirtas v. Turkey), заява № 25018/10, п. 31, від 28 жовтня 2014 року).

[...]

66. ... Суд доходить висновку, що впродовж значного проміжку часу слідчі органи не зробили справжніх або серйозних спроб провести ретельне розслідування нападу на заявника (пп. 62-66).

[...]

71. ... Суд вважає встановленим той факт, що заявника не було повідомлено про закінчення досудового слідства у справі щодо С, а також про судовий розгляд його справи та постановлений йому вирок. Отже, заявник був позбавлений можливості брати участь у національному провадженні на стадії судового розгляду та постановлення вироку і, таким чином, був позбавлений можливості оскаржити вирок С., який він вважав невідповідним.

[...]

72. Вищенаведених міркувань достатньо для того, щоб дати Суду змогу дійти висновку, що органи влади не провели ефективного розслідування факту жорстокого поводження, якого зазнав заявник, у зв'язку з тим, що не забезпечили необхідної швидкості провадження та ефективного доступу заявника до процедури розслідування.

[...]

80. Суд зазначає, що Уряд не заперечив, що поводження, якого зазнав заявник, було достатньо серйозним, щоб охоплюватися сферою застосування статті 3 Конвенції. Проте Уряд доводив, що стаття 3 Конвенції є незастосовною, оскільки заявник зазнав жорстокого поводження від С., коли той вийшов за межі своїх службових обов'язків.

81. Отже, Суд має встановити, чи можна вважати С. представником держави, та якщо так, то чи може його поведінка, яку на національному рівні було визнано незаконною, призвести до відповідальності держави за матеріальним аспектом статті 3 Конвенції.

82. У зв'язку з цим Суд, по-перше, зауважує, що С. працював у КП «Київпастрас» контролером. Заявник доводив, а Уряд не заперечив, що згідно з національним законодавством С. мав певні повноваження. На посаді контролера С. мав право накладати адміністративні штрафи. Він також мав повноваження застосовувати певною мірою примус, а саме наказувати пасажиром, які відмовляються сплатити штраф, зійти з трамваю або супроводжувати їх до відділу міліції у певних випадках непокори (див. пункт 51). Ці повноваження надавались С. національним законодавством та підкріплювалися

законними санкціями, а Кодекс України про адміністративні правопорушення передбачав адміністративні санкції за непокору законним вимогам контролерів (див. пункт 41). Це дозволяє дійти висновку, що під час виконання обов'язків контролера С. здійснював певні, надані державою, повноваження.

83. У цьому контексті Суд нагадує, що відповідно до його практики здійснення державних повноважень, яке впливає на конвенційні права та свободи, порушує питання відповідальності держави незалежно від можливої форми здійснення цих повноважень (див. згадану ухвалу щодо прийнятності у справі «Вош проти Польщі» (*Wos v. Poland*), п. 72).

84. Відповідно Суд доходить висновку, що за обставин цієї справи С. може вважатися представником держави, оскільки він, будучи контролером, здійснював зазначені вище повноваження, надані йому національним законодавством.

89. Хоча напад С. на заявника відбувся у порушення національного кримінального законодавства та був несанкціонованим, Суд доходить висновку, що С. вчинив його при виконанні обов'язків контролера, а не як приватна особа. Поведінка С. не була настільки відокремленою від статусу особи, що вчинила злочин, щоб не тягнути за собою матеріально-правову відповідальність держави

90. Отже, Суд доходить висновку, що відповідальність за оскаржувані дії С. можна покласти на державу

[...]

104. Суд посилається на свій висновок про те, що через затримку кримінального провадження щодо С. та усунення заявника від участі на заключних етапах розслідування від заявника не можна було очікувати звернення до С. із позовом про відшкодування шкоди після закінчення кримінального провадження щодо останнього (див. пункт 93). Що стосується можливості подати до С. цивільний позов про відшкодування шкоди до закінчення кримінального провадження, Суд зауважує, що він раніше встановлював, що цивільний позов про відшкодування шкоди, поданий до завершення кримінального провадження, може становити належний засіб відшкодування у контексті статті 3 Конвенції у разі, коли конкретного правопорушника було встановлено та притягнуто до відповідальності (див., наприклад, рішення у справі «Афанасьєв проти України» (*Afanasyev v. Ukraine*), заява № 38722/02, п. 77, від 5 квітня 2005 року). Проте Суд зазначає, що внаслідок невинуватої затримки кримінального провадження з моменту нападу на заявника до часу, коли заявник дізнався про засудження С., а отже, ймовірно, міг подати позов до нього про відшкодування шкоди, тобто до 25 вересня 2007 року (див. пункти 28 та 44), минуло п'ять років і сім місяців. Відповідно цей позов не може вважатися таким, що здатен за конкретних обставин цієї справи надати належне та достатнє відшкодування за порушення статті 3 Конвенції (див., *mutatis mutandis*, рішення у справі «Сизарєв проти України» (*Sizarev v. Ukraine*), заява № 17116/04, п. 97, від 17 січня 2013 року).

105. З огляду на згадані висновки Суд доходить висновку, що недоліки зазначеного кримінального провадження не дали заявникові змоги своєчасно отримати відшкодування шкоди. Це означало, що

		теоретично доступні заявнику згідно з національним законодавством компенсаторні засоби юридичного захисту на практиці за конкретних обставин цієї справи були неефективними. 106. Отже, було порушення статті 13 Конвенції.
31.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Ярошовець та інші проти України (<i>Yaroshovets and Others v. Ukraine</i>), рішення у справі від 3 грудня 2015 р., заява № 74820/10
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 3 (матеріальний та процесуальний аспекти), пункти 1, 3, 5 статті 5, пункт 1 статті 6
	Витяги з рішення	<p>123. Впродовж першого вказаного періоду, який тривав близько трьох років, зазначені заявники перебували під вартою на підставі рішень, які здебільшого посилались на тяжкість обвинувачень та використовували шаблонні формулювання, не розглядаючи при цьому конкретних фактів та альтернативних запобіжних заходів (див. пункти 10 та 11). Частина цього періоду, а саме проміжок часу з 14 по 23 січня 2007 року, взагалі не охоплювалась жодним рішенням (див. пункт 10).</p> <p>124. Впродовж другого із зазначених періодів, який тривав близько восьми місяців, заявники перебували під вартою головним чином на підставі рішення апеляційного суду від 24 грудня 2009 року, який не встановлював строк тримання їх під вартою та не наводив підстав для застосування цього запобіжного заходу (див. пункт 16). Більше того, згідно з цим рішенням другий заявник повинен був залишатися під вартою в очікуванні повторного розгляду справи судом, незважаючи на факт відсутності будь-яких свідчень того, що він порушив свої процесуальні обов'язки під час перебування на свободі впродовж більше ніж двох років, поки справу розглядали суди трьох інстанцій, тобто з 25 травня 2007 року по 24 грудня 2009 року (див. пункти 12-16). У рішенні районного суду від 15 лютого 2010 року, яким було відмовлено у задоволенні клопотань заявників про звільнення з-під варти, також не наводилося жодних підстав для продовження тримання їх під вартою (див. пункт 17).</p> <p>[...]</p> <p>158. У цій справі Суд встановив порушення пунктів 1 та 3 статті 5 Конвенції, у поєднанні з якими мають розглядатися ці скарги. Відповідно пункт 5 статті 5 Конвенції є застосовним. Отже, Суд має встановити, чи забезпечувало законодавство України зазначеним заявникам юридично закріплене право на відшкодування за порушення у їх справі пунктів 1 та 3 статті 5 Конвенції.</p> <p>159. Суд вже розглядав це питання у низці справ проти України (див., наприклад рішення у справах «Нечипорук та Йонкало проти України» (<i>Nechiporuk and Yonkalo v. Ukraine</i>), заява № 42310/04, пп. 229-234, від 21 квітня 2011 року, «Клішин проти України» (<i>Klishyn v. Ukraine</i>), заява № 306/1/04, від 23 лютого 2012 року, та «Таран проти України» (<i>Taran v. Ukraine</i>), заява № 31898/06, пп. 88-90, від 17 жовтня 2013 року) та встановлював, що права заявників на відшкодування шкоди за схожих обставин було порушено.</p> <p>160. Отже, раніше, як і у цій справі, вже встановлювалося, що ані Закон про відшкодування шкоди, ані Цивільний кодекс України на час подій не забезпечували юридично закріпленого права на відшкодування шкоди. Крім того, не вбачається, що таке право передбачалось або передбачається будь-</p>

		<p>яким іншим положенням законодавства України, враховуючи відсутність будь-якої передбаченої законом процедури ініціювання провадження з метою відшкодування шкоди, завданої у зв'язку з позбавленням свободи, що згідно з висновками Суду відбувалось у порушення одного з інших пунктів статті 5 Конвенції (див. рішення у справі «Квашко проти України» (<i>Kvashko v. Ukraine</i>), заява № 40939/05, п. 77, від 26 вересня 2013 року)</p> <p>166. Суд повторює, що розумність тривалості провадження має визначатися з огляду на обставини справи та з урахуванням таких критеріїв: складність справи і поведінка заявника та відповідних органів (див., серед багатьох інших джерел, рішення у справі «Пелісьє та Сассі проти Франції» (<i>Pelissier and Sassi v. France</i>) [ВП], заява № 25444/94, п. 67, ЕСНР 1999-II).</p> <p>167. Суд зауважує, що період, що має враховуватися, почався у жовтні 2005 року та закінчився у червні 2015 року. Таким чином, він тривав більше дев'яти років.</p> <p>168. Суд визнає, що зазначене кримінальне провадження, яке охоплювало сім епізодів тяжких злочинів та низку потерпілих і свідків, було певною мірою складним. Суд також не забуває про те, що певною мірою заявники могли вплинути на тривалість провадження тим, що подавали різні скарги, апеляційні скарги та процесуальні клопотання.</p> <p>169. Проте справа неодноразово поверталась на новий судовий розгляд у зв'язку з тим, що оцінка відповідних доказів та аргументів сторін була поганою та неповною, а також у зв'язку з процесуальними порушеннями, відповідальність за які несли суди (див. пункти 15, 16 та 24). Як видається, саме це було головною причиною затримок у провадженні.</p> <p>170. Суд часто встановлював порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у справах, в яких порушувалися питання, подібні до питань у цій справі (див. згадане рішення у справі «Пелісьє та Сассі проти Франції» (<i>Pelissier and Sassi v. France</i>), та рішення у справі «Горбатенко проти України» (<i>Gorbatenko v. Ukraine</i>), заява № 25209/06 пп. 152-56, від 28 листопада 2013 року).</p> <p>171. Вивчивши усі надані йому документи, Суд вважає, що Уряд не навів жодного факту або аргументу, здатних переконати його дійти у цій справі іншого висновку. До того ж аргумент Уряду про те, що заявники вплинули на тривалість провадження, оскільки, зокрема, не визнавали себе винними у вчиненні інкримінованих їм злочинів, за своєю природою суперечить такому важливому елементу концепції справедливого судового розгляду як право не свідчити проти себе та презумпція невинуватості, а тому за жодних обставин не може бути прийнятий (див. <i>mutatis mutandis</i>, рішення у справі «Луценко проти України» (<i>Lutsenko v. Ukraine</i>), заява № 6492/11, п. 72, від 3 липня 2012 року). У цілому, з огляду на свою практику з цього питання, Суд вважає, що у цій справі тривалість проваджень була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку».</p>
32.	<p>Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви</p>	<p>Чміль проти України (<i>Chmil v. Ukraine</i>), рішення у справі від 29 жовтня 2015 р., заява № 20806/10</p>
	<p>Порушенні статті ЄКПЛ</p>	<p>Стаття 3 (матеріальний та процесуальний аспекти)</p>

	Витяги з рішення	У справі ЄСПЛ вважає, що, відповідно до версій подій обох сторін, існує достатньо доказів “поза розумним сумнівом”, що заявник був підданий жорстокому поводженню з боку міліції, що є порушенням матеріального аспекту статті 3 Конвенції (пп. 68-79 рішення). Європейський суд визнав порушення процесуального аспекту статті 3 з огляду на неефективність розслідування скарги за фактом завдання заявникові тілесних ушкоджень. 91. Таким чином, Суд вважає, що розслідування скарги заявника було необґрунтовано тривалим та мало недоліки, які визнали й національні органи влади, а також, що висновки розслідування не були засновані на наявних доказах. Зокрема, 8 вересня 2005 року прокурор дійшов висновку, що заявник отримав травми впадши, але ніхто, включаючи міліціантів, ніколи не давав показання, що бачив падіння заявника. Це ж стосується рішення від 2 квітня 2009 року про припинення кримінального провадження, коли будь-які висновки про те, чи міг заявник отримати травми за обставин, описаних ним, або описаних міліціантами, були відсутні.
33.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Шепеленки проти України (<i>Shepelenko v. Ukraine</i>) ⁴ , рішення у справі від 14 січня 2016 р., заява № 8347/12
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 2 (процесуальний аспект)
	Витяги з рішення	ЄСПЛ встановив, що кримінальне провадження за фактом смерті сина заявників не відповідало вимогам оперативності та ретельності та що воно не було ефективним у розумінні Конвенції. Неефективність кримінального провадження, яке, до того ж, тривало понад 14 років, позбавило заявників можливості отримати також відшкодування завданої їм шкоди.
34.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Андрій Захаров проти України (<i>Andrey Zakharov v. Ukraine</i>) ⁵ , рішення у справі від 7 січня 2016 р., заява № 26581/06
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 34
	Витяги з рішення	Держава-відповідач не дотрималася свого позитивного обов’язку забезпечити заявника усіма необхідними засобами для проведення ЄСПЛ належного та ефективного розгляду його заяви у зв’язку з

⁴ Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини звертає увагу на той факт, що кількість рішень, в яких ЄСПЛ встановлює порушення процесуального аспекту статті 2 ЄКПЛ, зростає. З огляду на їх велику кількість, а також на те, що Європейський суд вже неодноразово встановлював порушення процесуального аспекту статті 2 у справах щодо України, скарги цієї групи розглядаються за окремим, спрощеним порядком. Така практика Європейського суду є вкрай негативною для України, оскільки свідчить про системну проблему не проведення ефективного розслідування у справах за фактом смерті особи.

⁵ Першою справою, в якій Європейський суд встановив порушення статті 34 Конвенції у зв’язку з тим, що ув’язненій особі, залежній від державних органів, не був наданий ефективний доступ до документів, які були потрібні їй для обґрунтування своєї заяви до Європейського суду, була «Найден проти України», заява № 16474/03. У «квазі-пілотному» рішенні «Василь Івашенко проти України» від 26 липня 2012 року, заява № 760/03 ЄСПЛ зазначив, що ця проблема виникла внаслідок відсутності чіткої та конкретної процедури, яка давала б ув’язненим особам можливість отримувати копії документів з матеріалів справи або переписуючи їх власноруч або за допомогою відповідного обладнання, або шляхом покладання на державні органи обов’язку робити такі копії. Хоча існували національні нормативні акти, які передбачали допуск громадян до документів, що зберігаються державними органами, включаючи матеріали судових справ, національні судові органи не вважали себе зобов’язаними допомагати ув’язненим особам, враховуючи їхнє особливе становище, отримувати такі копії (п. 123).

		тим, що Апеляційний суд м. Києва відмовив у задоволенні клопотання заявника щодо надання йому копії його касаційної скарги та інших документів на тій підставі, що законодавство не передбачало право заявника на отримання копій матеріалів справи після закінчення кримінального провадження.
35.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Кузьміна проти України (<i>Kuzmina v. Ukraine</i>), рішення у справі від 16 червня 2016 р., заява № 11984/06
	Порушенні статті ЄКПЛ	Пункт 1 статті 6
	Витяги з рішення	<p>Заявниця скаржилася на те, що її та її адвоката було позбавлено можливості бут присутнім під час розгляду їх касаційної скарги у Верховному Суді України.</p> <p>14. Суд вже встановлював порушення у подібних справах проти України (див. згадане рішення у справі «Жук проти України» (<i>Zhuk v. Ukraine</i>), пп. 29-35, та рішення у справі «Коробов проти України» (<i>Korobov v. Ukraine</i>), заява № 39598/03, п. 92, від 21 липня 2011 року), зазначаючи, що відповідно до національного законодавства, чинного на той час, прокурор, на відміну від підсудного, мав перевагу бути присутнім на подібних засіданнях Верховного Суду України та усно викласти свою позицію перед колегією з трьох суддів, такі пояснення мали на меті здійснення впливу на їх думку. Суд дійшов висновку, що процесуальна справедливість вимагала, щоб заявникам було також надано можливість усно виступати у відповідь.</p> <p>15. У світлі цих міркувань Суд доходить висновку, що принцип процесуальної рівності сторін не було дотримано у цій справі.</p> <p>16. Відповідно, було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.</p>
36.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Поміляйко проти України (<i>Pomilyayko v. Ukraine</i>), рішення у справі від 11 лютого 2016 р., заява № 60426/11
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 3 (матеріальний та процесуальний аспекти)
	Витяги з рішення	<p>89. Суд у цій справі вважає, що заявниця постраждала від серйозного порушення її фізичної недоторканості та гідності. При оцінці тяжкості жорстокого поводження, про яке йдеться, Суд надає ваги: статі заявниці та тій непереборній силі, яку являли собою троє тренуваних чоловіків, якими були працівники міліції, що піддали її насильству; меті жорстокого поводження, яке включало поліетиленовий пакет, одягнутий на голову заявниці, та спробу або симуляцію придушення; кількості тілесних ушкоджень заявниці, зафіксованих у лікарні після її виписки; психологічному тиску на заявницю, який виник внаслідок одночасного допиту (а, можливо, й жорстокого поводження) її співробітниці, та, насамкінець, приниженню гідності заявниці у зв'язку з її мимовільним сечовипусканням у становищі повної безпорадності. Суд вважає ці міркування достатніми для того, аби дійти висновку, що заявниця зазнала жорстокого поводження серйозного настільки, щоб становити катування (див. пункт 1 статті 1 Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, у згаданому рішенні у справі «Сельмуні</p>

		<p>проти Франції» (<i>Selmouni v. France</i>, п. 97, та у рішенні у справі «Нечипорук та Йонкало проти України» (<i>Nechiporuk and Yonkalo v. Ukraine</i>), заява № 42310/04, п. 157 <i>in fine</i>, від 21 квітня 2011 року).</p> <p>90. Відповідно, було порушення матеріально-правового аспекту статті 3 Конвенції</p> <p>91. Суд зазначає, що органи прокуратури було повідомлено про жорстоке поводження із заявницею негайно після її звільнення. Спочатку слідство проводилося відділом міліції, на службі якого перебували працівники міліції, які, як стверджувалося, жорстоко поводитися із заявницею. Отже, неможна вважати, що таке слідство супроводжувалося гарантіями незалежності та безсторонності (див. рішення у справі «Савіцький проти України» (<i>Savitskyu v. Ukraine</i>), заява № 38773/05, п. 103, від 26 липня 2012 року).</p> <p>92. Суд також зауважує, що наступну кримінальну справу, порушену органами прокуратури щодо причетних працівників міліції, неодноразово закривали та відновлювали. Хоча усі докази у матеріалах справи підтверджували твердження заявниці про жорстоке поводження, органи прокуратури дійшли висновку про відсутність складу злочину у діях працівників міліції, не обґрунтувавши цей висновок жодними аргументами. Не було здійснено жодних спроб пояснити походження тілесних ушкоджень у заявниці. Загалом видається, що підхід органів влади до розслідування скарг заявниці здебільшого мав на меті виправдання підозрюваних працівників міліції, а не встановлення фактичних обставин, за яких було завдано тілесних ушкоджень.</p> <p>93. Суд зазначає, що у низі інших справ проти України він вже засудив методи розслідування, схожі на методи розслідування у цій справі (див., наприклад, рішення у справі «Дрозд проти України» (<i>Drozd v. Ukraine</i>), заява № 12174/03, пп. 68-71, від 30 липня 2009 року; згадане рішення у справі «Савіцький проти України» (<i>Savitskyu v. Ukraine</i>, пп. 121-122; рішення у справах «Гриненко проти України» (<i>Grinenko v. Ukraine</i>), заява № 33627/06, п. 62, від 15 листопада 2012 року, та «Жизіцький проти України» (<i>Zhyzitskyu v. Ukraine</i>), заява № 57980/11, пп. 49-53, від 19 лютого 2015 року). Більше того, у справі «Каверзін проти України» (<i>Kaverzin v. Ukraine</i>) (заява № 23893/03, пп. 173-180, від 15 травня 2012 року Суд встановив, що небажання органів влади забезпечити оперативне та ретельне розслідування скарг підозрюваних у злочинах на жорстоке поводження становить системну проблему у розумінні статті 46 Конвенції. З огляду на обставини цієї справи та своєї попередньої практики, Суд доходить висновку, що у цій справі також не було здійснено серйозної спроби розслідування тверджень заявниці про жорстоке поводження.</p>
37.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Сіреджук проти України (<i>Siredzhuk v. Ukraine</i>), рішення у справі від 21 січня 2016 року, заява № 16901/03
	Порушенні статті ЄКПЛ	Пункт 1 статті 6
	Витяги з рішення	У вказаній справі ЄСПЛ констатував порушення у зв'язку з тривалим розглядом національними судами (9 років та майже 9 місяців) справи.
38.	Рішення, дата прийняття рішення,	Закшевський проти України (<i>Zakshevskiy v. Ukraine</i>), рішення у справі від 17 березня 2016 р., заява № 7193/04

	номер заяви	
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 3, пункт 4 статті 5, підпункт «с» пункту 1 статті 6
	Витяги з рішення	<p>Розглянувши скарги заявника за статтею 3 Конвенції, Європейський суд визнав необґрунтованою та відхилив скаргу щодо застосування наручників у Донецькому СІЗО, проте дійшов висновку, що умови тримання заявника під вартою у Харківському СІЗО, зокрема, брак особистого простору у розпорядженні заявника у поєднанні з відсутністю можливості для прогулянок впродовж майже трьох місяців тримання його під вартою, становили таке, що принижує гідність, поведження. Відповідно, у зв'язку з цим було встановлено порушення статті 3 Конвенції.</p> <p>Розглянувши скарги заявника за пунктом 4 статті 5 Конвенції Європейський суд дійшов висновку, що ані на стадії досудового слідства після 7 березня 2002 року, ані на стадії судового розгляду заявник не мав можливості скористатись ефективною процедурою перегляду законності продовжуваного тримання його під вартою та констатував порушення пункту 4 статті 5 Конвенції щодо обох періодів.</p> <p>Скарги заявника за статтею 6 Конвенції Європейський суд розглянув за підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції та дійшов висновку, що право заявника на доступ до захисника у провадженні щодо вчинення вбивства було обмежене щонайменше до 22 листопада 2001 року, коли йому було пред'явлено офіційне обвинувачення у злочині у присутності захисника, та, що його первинні визнавальні покази могли мати значний вплив на подальший хід кримінального провадження у його справі та відігравати важливу роль у вироках національних судів. У зв'язку з цим Європейський суд встановив, що у цій справі було порушення підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції у поєднанні з пунктом 1 статті 6 Конвенції.</p>
39.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Зякун проти України (<i>Zyakun v. Ukraine</i>), рішення у справі від 25 лютого 2016 р., заява № 34006/06
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 3, пункт 1 статті 6
	Витяги з рішення	<p>У справі ЄСПЛ констатував той факт, що заявник зазнав тілесних ушкоджень, перебуваючи під контролем органів влади та звернув увагу, що розслідування скарги заявника було проведено тим самим слідчим, у провадженні якого перебувала кримінальна справа заявника. Фактично, саме цей слідчий помістив заявника під варту та відібрав у нього показання, які, як стверджував заявник, були отримані від нього в результаті жорстокого поведження. Крім цього, походження тілесних ушкоджень заявника органами влади встановлено не було. Ураховуючи зазначене, Європейський суд дійшов висновку, що заявник зазнав тілесних ушкоджень внаслідок жорстокого поведження, за яке Уряд має нести відповідальність відповідно до Конвенції, та яке слід кваліфікувати як нелюдське та таке, що принижує гідність, і констатував порушення статті 3 Конвенції.</p> <p>Європейський суд вказав, що під час розгляду справи по суті національні суди посилалися на зізнавальні показання, надані заявником у зв'язку з жорстоким щодо нього поведженням працівників міліції. Те, що національні суди в зазначеній справі не вилучили ці зізнавальні показання заявника з доказової бази, призвело до несправедливості кримінального провадження в цілому. Європейський суд дійшов</p>

		висновку, що було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.
40.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Корнейкова та Корнейков проти України (<i>Korneykova and Korneykov v. Ukraine</i>), рішення у справі від 24 березня 2016 р., заява № 56660/12
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 3 (матеріальний аспект)
	Витяги з рішення	ЄСПЛ констатує порушення статті 3 Конвенції у зв'язку із застосуванням до заявниці у пологовому будинку наручників; побутовими умовами тримання заявників у Харківському СІЗО; медичною допомогою та доглядом, яка надавалася заявникові впродовж його перебування із заявницею у Харківському СІЗО та помещенням заявниці до металеві клітки під час судових засідань. Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини звернув увагу на необхідність вжиття заходів для забезпечення належних умов тримання підсудних у приміщеннях судів, а також на заміни у судах загальної юрисдикції металевих загороджень, які відокремлюють підсудних від складу суду і присутніх громадян, на загородження зі скла чи органічного скла (відповідно до частини 2 пункту 21 Перехідних положень КПК України).
41.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Петриченко проти України (<i>Petrychenko v. Ukraine</i>), рішення від 12 липня 2016 р., заява № 2586/07
	Порушенні статті ЄКПЛ	Пункт 1 статті 6
	Витяги з рішення	11. Заявник стверджував, що національні суди не надали достатнього обґрунтування своїх рішень, а також не розглянули його доводи щодо невідповідності розміру його пенсії вимогам Конституції. 12. Уряд послався на практику Суду, згідно якої пункт 1 статті 6 Конвенції не зобов'язує національні суди надавати докладні відповіді на кожен аргумент, наведений позивачем. Крім того, перш за все національні органи влади, а саме, суди повинні вирішувати проблеми тлумачення національного законодавства та оцінки фактів (див. рішення у справі «Гаєвський проти України» (<i>Gayevskiy v. Ukraine</i>), заява № 60725/00, від 11 січня 2005 року). Уряд стверджував, що національні суди належним чином розглянули доводи заявника та винесли добре обґрунтовані рішення, при цьому розмір пенсійних виплат заявнику було розраховано відповідно до статті 46 Конституції України. 13. Суд зазначає, що аналогічну скаргу було розглянуто у згаданій справі «Проніна проти України» (<i>Pronina v. Ukraine</i>) та у справі «Богатова проти України» (<i>Bogatova v. Ukraine</i>) (заява № 5231/04, від 7 жовтня 2010 року). Суд зазначає, що у цій справі заявник також вимагав у національних судах розрахунку розміру його пенсії у відповідності до вимог статті 46 Конституції України. Проте, як і у справах «Проніна проти України» (<i>Pronina v. Ukraine</i>) та «Богатова проти України» (<i>Bogatova v. Ukraine</i>), національні суди не зробили жодної спроби проаналізувати вимогу заявника з цієї точки зору, незважаючи на пряме посилання на неї у кожній судовій інстанції. До завдань Суду не входить вирішення того, яким би був найбільш належний спосіб розгляд цього доводу для національних судів. Проте, цілком проігнорували доводи заявника, навіть коли вони були конкретними, доречними та

		важливими, національні суди не дотримались свого зобов'язання за пунктом 1 статті 6 Конвенції. 14. Відповідно, було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.
42.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Гербей та інші проти України (<i>Gerbey and Others v. Ukraine</i>), рішення у справі від 21 липня 2016 р., заява № 23265/05
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 34
	Витяги з рішення	Держава не дотрималася своїх позитивних зобов'язань за статтею 34 Конвенції забезпечити заявників усма необхідними засобами лоя того, щоб не перешкоджати належному та ефективному розгляду Європейським судом їхніх заяв під час відбування ними покарання у зв'язку з тим, що національні суди відмовили заявникам у задоволенні клопотань щодо надання копій документів з матеріалів їхніх кримінальних справ.
43.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Багієва проти України (<i>Bagiyeva v. Ukraine</i>), рішення у справі від 28 квітня 2016 р., заява № 41085/05
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 8, 13
	Витяги з рішення	ЄСПЛ вказав, що проведений у квартирі заявниці обшук становив втручання у її право на повагу до свого житла, яке не було пропорційним відповідній меті, та становило порушення статті 8 Конвенції. Європейський суд, серед іншого, звернув на узагальненість формулювань, які національний суд використав у постановах про надання дозволу на обшук. Також ЄСПЛ зазначив, що у постанові про дозвіл на обшук не були встановлені межі обсягу обшуку, що призвело до того, що працівники міліції вилучили низку речей, які не входили до категорії розшукуваних речей, встановлених судом. Національні органи влади не розглянули питання про те, чи відповідав обсяг проведеного обшуку меті, зазначеній у постанові про дозвіл на обшук. Також у цій справі ЄСПЛ визнав порушення статті 13 з огляду на те, що у заявниці не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з її скаргою за статтею 8 ЄКПЛ.
44.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Марчук проти України (<i>Marchuk v. Ukraine</i>), рішення у справі від 28 липня 2016 р., заява № 65663/12
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 2 (процесуальний аспект)
	Витяги з рішення	ЄСПЛ, розглянувши скаргу заявника щодо неефективності розслідування смерті його доньки за статтею 2 Конвенції, зазначив, що кримінальне провадження тривало 7 років, впродовж цього часу національні органи влади неодноразово визнавали, що розслідування проводилося із затримками, однак наявні матеріали справи не свідчили про те, що тривалість розслідування та провадження у суді могли бути виправдані складністю справи або поведінкою заявника та дійшов висновку, що кримінальне провадження цій спаві тривало надмірно довго. Наслідком такого тривалого розгляду справи національними судами стало те, що винного у справі лікаря було звільнено від кримінальної

		відповідальності. Щодо цивільного провадження Європейський суд вказавши, що поки тривало кримінальне провадження жодне паралельне цивільне провадження не могло бути ефективним, встановив, що національні органи не здійснили оперативного розгляду цивільного позову заявника.
45.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Савченко проти України (<i>Savchenko v. Ukraine</i>), рішення у справі від 22 липня 2016 р., заява № 1574/06
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 3 (матеріальний та процесуальний аспекти), пункти 1, 3, 4, 5 статті 5, пункт 1 статті 6, стаття 13 у поєднанні із статтею 3, стаття 13 у поєднанні із пунктом 1 статті 6
	Витяги з рішення	<p>У цій справі ЄСПЛ визнав порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції у зв'язку з непроведенням органами влади розслідування скарг заявника на жорстоке з ним поводження працівників міліції. Суд звернувся до своєї попередньої практики у справах проти України та дійшов висновку, що у цій справі, як і у багатьох інших справах проти України (ЄСПЛ зробив посилання на справу «Каверзін проти України», вказавши на існування в Україні системної проблеми непроведення ефективного розслідування скарг на жорстоке поводження), органи влади продемонстрували небажання забезпечити проведення швидкого та ретельного розслідування скарг заявника на жорстоке з ним поводження працівників міліції.</p> <p>Матеріальний аспект статті 3 Конвенції був порушений з огляду на неналежні умови тримання заявника під вартою, а також умови перевезення з однієї установи тримання під вартою в іншу.</p> <p>ЄСПЛ констатував порушення статті 5 Конвенції з огляду на те, що органам міліції не було документально зафіксовано затримання заявника. Тримання заявника під вартою здійснювалося без відповідно судового рішення та протягом необмеженого часу. Рішення національних судів про тримання заявника під вартою були неналежно обґрунтовані. Суди застосовували формалістичний підхід до перегляду законності рішень тримання заявника під вартою. ЄСПЛ вказав на відсутність у національному законодавстві процедури, відповідної до якої заявник міг вимагати відшкодування за незаконне тримання під вартою.</p> <p>ЄСПЛ визнав також порушення пункту 1 статті 6, вказавши на надмірну тривалість провадження у національних судах (11 років та один місяць). Європейський суд зауважив, що основною причиною затримок у провадженні, як видається, були процесуальні порушення, за які несуть відповідальність національні суди.</p> <p>Європейський суд у цій справі констатував порушення статті 13 Конвенції у поєднанні із статтею 3 з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного та доступного засобу юридичного захисту щодо скарг заявника на умови тримання його під вартою та перевезення. Крім цього, ЄСПЛ у цій справі визнав порушення вказаного положення Конвенції у зв'язку з статтею 6 Конвенції з огляду на те, що тривалість провадження у справі заявника була несумісною з вимогою «розумного строку» та що у зв'язку з цим він також не мав жодних ефективних засобів правового захисту.</p>
46.	Рішення,	Мушинський проти України (<i>Mushynskyy v. Ukraine</i>), рішення у справі від 15 вересня 2016 р.,

	дата прийняття рішення, номер заяви	заява № 3547/06
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 34
	Витяги з рішення	У цій справі Європейський суд визнав порушення статті 34 у зв'язку з незабезпеченням заявника усіма необхідними засобами для проведення ЄСПЛ належного та ефективного розгляду заяви заявника. У рішенні ЄСПЛ зазначив, що законодавство України не передбачало для ув'язнених осіб чіткої та конкретної процедури, яка давала б їм можливість після закінчення кримінального провадження отримати копії документів з матеріалів справи або переписуючи їх власноруч або за допомогою відповідного обладнання, або шляхом покладання на державні органи обов'язку робити копії.
47.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Ігор Тарасов проти України (<i>Igor Tarasov v. Ukraine</i>), рішення у справі від 16 вересня 2016 р., заява № 44396/05
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 4 Протоколу № 7 до Конвенції
	Витяги з рішення	ЄСПЛ визнав порушення з огляду на те, що національні органи у порушення принципу <i>non bis in idem</i> двічі притягнули заявника до юридичної відповідальності.
48.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Саранчов проти України (<i>Saranchov v. Ukraine</i>), рішення у справі від 9 червня 2016 року, заява 2308/06
	Порушенні статті ЄКПЛ	Пункт 1, підпункт «с» пункту 3 статті 6
	Витяги з рішення	У справі ЄСПЛ визнав порушення статті 6 Конвенції у зв'язку з ненаданням національними органами заявнику безоплатної правової допомоги під час судового розгляду його справи, що завдало шкоди справедливості усього кримінального провадження у справі. Європейський суд вказав на те, що з самого початку кримінального провадження у цій справі, заявник підписав два суперечливі документи: в одному він клопотав про призначення йому захисника, а в іншому він відмовився від цього права. Органами влади не було надано задовільного пояснення в цій суперечності. ЄСПЛ також висловив сумнів щодо того, чи відображає протокол судового засідання повною мірою усі події, які відбувалися у судовій залі до появи прокурора.
49.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Кривошей проти України (<i>Krivoshey v. Ukraine</i>), рішення у справі від 23 червня 2016 року, заява № 7433/05
	Порушенні статті ЄКПЛ	Пункт 1 статті 6
	Витяги з рішення	ЄСПЛ визнав порушення вимоги «розумного строку», зазначивши, що провадження, яке включало в себе досудове слідство та судовий розгляд справи судами трьох інстанцій, тривало більше ніж 10 років та 9 місяців, а аткож, що основні затримки у провадженні були спричинені неодноразовим закриттям справи органами прокуратури, об'єднанням та виділенням справи щодо іншого обвинувачення щодо заявника та поверненням справи на досудове розслідування.

50.	Рішення, дата прийняття рішення, номер заяви	Савченко проти України (<i>Savchenko v. Ukraine</i>), рішення у справі від 22 вересня 2016 року, заява № 1574/06
	Порушенні статті ЄКПЛ	Стаття 3, пункти 1, 3, 4, 5 статті 5, пункт 1 статті 6, стаття 13
	Витяги з рішення	<p>ЄСПЛ констатував порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції. У цій справі ЄСПЛ звернувся до своєї попередньої практики у справах проти України, зокрема, у справі «Каверзін проти України» та дійшов висновку, що у цій справі органи влади продемонстрували небажання забезпечити проведення швидкого та ретельного розслідування скарг заявника на жорстоке з ним поводження працівників міліції.</p> <p>Європейський суд визнав також порушення статті 3 Конвенції у зв'язку з побутовими умовами тривання під вартою та перевезення заявника. ЄСПЛ зазначає, що скарги заявника стосуються серйозних структурних проблем в установах попереднього ув'язнення в Україні, які Європейський суд вже критикував у справах проти України. Окрім цього, ЄСПЛ зазначив, що умови перевезення, на які скаржився заявник є такими, що гостро критикувалися КЗК під час візитів до України.</p> <p>У цій справі ЄСПЛ визнав порушення статті 13 ЄКПЛ з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного та доступного засобу юридичного захисту щодо скарг заявника на умови тримання його під вартою та перевезення.</p> <p>Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 5 Конвенції зазначивши, зокрема, про існування у національному законодавстві прогалини, яка дозволяє тримання під вартою без відповідного судового рішення та протягом необмеженого часу. У цій справі Суд дійшов також порушень пунктів 3, 4 та 5 статті 5.</p> <p>Розглянувши скарги заявника на надмірну тривалість провадження у його справі, Суд зауважив, що основною причиною затримок у провадженні, яка видається, були процесуальні порушення, за які несуть відповідальність національні суди. У заявці з цим, ЄСПЛ визнав порушення пункту 1 статті 6.</p> <p>Також Європейський суд визнав порушення статті 13 з огляду на відсутність ефективних засобів юридичного захисту у зв'язку з скаргами на тривалість провадження у справі щодо заявника.</p>